בס"ד

סיפור לשבת

בריחה מהמנזר

משפחתו של יצחק לאונר עלתה לארץ מרומניה עם גלי העלייה הגדולים שבאו לאחר מלחמת השחרור. המצב הכלכלי בארץ היה קשה, ותקופת הצנע [קיצוב המזון] החלה.

הוריו של יצחק היו ממקור חסידי, מקורבי בית חסידות סָרֶט־וִיז'ניץ. יצחק היה אז כבן שנתיים, ומשפחתו קבעה את דירתה בעיר חיפה. האב החל לעבוד בתעשייה הצבאית, במכון 'כורדני', במשרת מומחה לפצצות.

שנה לאחר העלייה ארצה נולד אח ליצחק, ונקרא שמו בישראל משה. זו הייתה תוספת שמחה למשפחה הצעירה, אולם לא לאורך זמן. יצחק זוכר את היום שבו איחר אביו לשוב מעבודתו. אימו לא חשדה במאומה, עד שבאו שני קצינים אל הבית. השניים התעכבו בתחילה בכניסה, ולאחר מכן אזרו עוז ובישרו לאם את הבשורה המרה: פיצוץ גדול שאירע במכון גרם לפציעתם של כעשרים מהעובדים, ובהם בעלה.

האב היה פצוע קשה. שבוע ימים טופל במרכז הרפואי רמב"ם בחיפה, אך נפטר מפצעיו. האם הצעירה התקשתה להתמודד עם האסון. גם הקושי לפרנס את משפחתה היה למעלה מכוחותיה. לא עבר זמן רב והיא חלתה והלכה לעולמה.

שני היתומים הצעירים, יצחק בן השש ומשה בן השלוש, נשארו בודדים. הם ידעו כי יש להם קרוב משפחה בחיפה, אך הוא התגורר במרחק גדול, ובגלל תנאי הקשר הקשים אז אף לא ידע על דבר פטירתה של האם. שכן טוב־לב, אך רחוק מיהדות, לקח את הילדים אליו.

עם הזמן החל השכן לחפש מוסד שיקבל את הילדים. הוא שמע כי מוסד של המיסיון, שהיה ממוקם במנזר סטלה־מאריס בכרמל, מוכן לקבל את היתומים היהודים חינם אין־כסף.

בעיני השכן זה היה 'פתרון' מצויין, ובתוך כמה ימים נאספו הילדים בידי אנשי המיסיון והוכנסו אל המנזר. לילדים זו הייתה תחילתה של מסכת ייסורים. משמעת הברזל שנכפתה עליהם הייתה קשה. "ספגנו מכות וגם סבלנו מהשפלות מילוליות, מקללות ומיחס מזלזל", נזכר יצחק.

הימים נקפו והסבל נמשך. יום אחד אירע דבר ששבר את גב הגמל. יצחק מספר: "אחי משה התקשה להירדם בעת שנת הצהריים. אחת הנזירות הפליאה בו את מכותיה, והוא מירר בבכי וסירב להירגע".

באותו רגע החליט יצחק שעליהם לברוח מהמקום. "אתה תראה שעד מחר כבר לא נהיה במקום הארור הזה", הבטיח יצחק לאחיו הצעיר.

בשעות אחר־הצהריים של אותו יום אימן יצחק את אחיו הרך לטפס על גדר. "משה הקטן עבר את הגדר בתוך כמה דקות, מהר ממני", מחייך יצחק. "כל־כך היה להוט לצאת מהמנזר".

יצחק הבין כי אם ינסו לברוח לאור היום יגלו אנשי המנזר את דבר הבריחה במהירות. לכן תכנן את הבריחה לשעת לילה מאוחרת. באותו לילה, לאחר כיבוי האורות, התגנבו הילדים ממיטותיהם והמתינו לשעת כושר.

קרוב לחצות הלילה בא הרגע המיוחל. השטח היה פנוי והשניים מיהרו לטפס על הגדר. עלטת הלילה הפחידה אותם, אולם יצחק היה נחוש להגיע אל תחנת האוטובוס הקרובה. הוא שיער כי שם בוודאי ימצא

סיפור לשבת

איש שיוכל לעזור להם. הוא הרגיע את אחיו הצעיר, שלא חדל מלבכות.

יצחק מתאר את הדרך שעברו, דרך חורשה אפֵלה, כחוויה מפחידה ביותר לילדים רכים כמותם. שאיפה אחת הייתה להם להגיע אל אותו קרוב משפחה. זמן רב הלכו השניים ברחובותיה השוממים של חיפה, עד שהגיעו לתחנה. לשמחתם, ראו שם אדם אחד. זה היה יהודי קשיש ומזוקן, שהתפלא מאוד למראה הילדים ההולכים לבדם.

יצחק הבכור סיפר לזקן בהתרגשות את קורותיהם ותיאר לאיש את קרוב המשפחה שלו. פני הזקן אורו. "אני מכיר אותו", קרא, "אקח אתכם אליו מיד."!

עד היום אין יצחק יכול לשכוח את החסד שעשה עמם הקשיש. האיש אחז בידיהם ולא הרפה מהם לרגע, עד שהביא אותם אל פתח ביתו של קרוב המשפחה החיפאי. תדהמה עצומה אחזה באיש למראה קרוביו הצעירים. הוא ואשתו, שהיו אנשים מבוגרים וחסרי ילדים, אימצו את הילדים ודאגו לכל מחסורם.

אך במהרה עלתה השאלה איפה ילמדו הילדים. האיש, שהיה אף הוא מקורב לרבי מסרט־ויז'ניץ, החליט להביא את הילדים אליו. הרבי התרגש מאוד למשמע סיפור הצלתם של הילדים, ולקח אותם לחסותו. יצחק ומשה החלו את לימודיהם במוסדות החסידות.

הילדים גדלו כבני־בית במעונו של הרבי מסרט־ויז'ניץ. קרוב המשפחה היה בא לבקרם תכופות. הוא גם שילם את שכר־הלימוד החודשי בעבורם. לימים דאג לשלבם בלימודי מקצוע ולמצוא להם מקומות עבודה מתאימים.

יצחק ומשה הקימו משפחות. ניגוני השבת ומנהגי חצר סרט־ויז'ניץ מלווים אותם עד היום, ואת ליל הבריחה מהמנזר לא ישכחו לעולם.

הכנסת אורחים

רבי אלימלך מליז'נסק ואחיו רבי זושא מאניפולי תלמידיו של המגיד ממזריטש ''ערכו גלות' במשך כמה שנים, ונדדו מעיירה לעיירה כדי להפיץ את תורת החסידות. לא היה להם בגדים ראויים ומזון לאכול והם היו נראים כמו שני קבצנים. בנדודיהם הם היו מגיעים מדי פעם לעיירה לודמיר. גביר העיירה שהיה עשיר מופלג סירב להכניסם לביתו בטענה שאין זה לכבודו לארח שני קבצנים. לעומתו יהודי אחר בעיירה שהיה עני מרוד אך בעל לב זהב ונשמה טהורה,אכסן את שני האחים הצדיקים ברצון.
לימים יצא שמם בעולם ורבי אלימלך ורבי זושא נודעו כצדיקים גדולים ורבים באו אליהם כדי לקבל ברכה הדרכה ועצה.החסידים שלהם קנו להם עגלה מהודרת רתומה לסוסים אבירים, והם המשיכו לנוע מעיר לעיר להפיץ את תורת החסידות. יום אחד הם הגיעו שוב לעיירה לודמיר. כאשר שמע גביר העיירה על בואם של שני הצדיקים הגדולים למקומו, הוא יצא לקראתם והזמינם לביתו.
ענו לו רבי אלימלך ורבי זושא:בבקשה אתה יכול לקחת את העגלה והסוסים. אנו הולכים אל אותו יהודי שאירח אותנו בביתו עד היום.
העשיר התפלא על תשובתם והם הסבירו לו:הרי אנחנו לא השתננו נשארנו אותו אלימלך ואותו זושא כמו שהיינו בביקורים הקודמים שלנו בעיירה. אם כן מה נשתנה עכשיו שאתה מבקש להזמין אותנו לביתך? אין זאת אלא מפני שיש לנו כעת עגלה וסוסים. אם כן קח את העגלה והסוסים וארח אותם בביתך.

כוחה של שמירת שבת

סיפור לשבת

מתפללי בית-הכנסת הגדול במוסקווה הכירו איש את רעהו. בכל פעם שהופיעו בבית-הכנסת 'פנים חדשות' היו המתפללים נדרכים ונוקטים משנה-זהירות. כל אורח נחשד מיד שהוא מרגל-חרש של השלטונות, עד שהוכח אחרת. יום אחד הופיע בבית-הכנסת יהודי מבוגר ולא-מוכר, עטור זקן שיבה. האיש היה שתקן. לימים נודע כי שמו שלום פייגין. עם מתפללי בית-הכנסת נמנה גם ר' אהרון חזן, יהודי חסידי שהתגורר בקליאזמה, ליד מוסקווה.

ערב אחד נזדמן לר' אהרון לשוחח עם מתפלל נוסף בבית-הכנסת, הרב סנדלר שמו. "האם אתה רוצה לדעת מי הוא שלום פייגין,"? שאל הרב סנדלר את ר' אהרון, והוא השיב בחיוב. "ובכן, הנה סיפורו כפי שסיפר לי הוא-עצמו לפני זמן-מה", החל הרב סנדלר לספר. ר' אהרון הקשיב ושתק. שתק אף-על-פי שעד-מהרה התברר לו כי הוא כבר מכיר את הסיפור, אפילו מכיר היטב... תחילתו של המעשה כמה שנים קודם-לכן (בשנים ת"ש-תש"י).

ר' אהרון התגלגל זמן רב מעבודה לעבודה, משום שלא היה מוכן לעבוד בשום עבודה הכרוכה בחילול שבת. שמחה רבה שמח אפוא כשמצא יום אחד עבודה בבית-חרושת גדול לאריגה. מנהל המפעל היה יהודי, חבר המפלגה הקומוניסטית, ושמו סאשה. הוא הסכים להעלים עין מהיעדרותו של ר' אהרון מעבודה בימי שבת. תחת זאת התחייב ר' אהרון לבוא למפעל מדי יום ראשון, יום המנוחה הרשמי, ולהשלים את החסר. בית-החרושת שכן בעיירה קונצבו שליד מוסקווה. בין בית-החרושת לביתו של ר' אהרון בקליאזמה הפרידו שלוש שעות נסיעה ברכבת. מדי יום שישי בשעה שתים-עשרה בצהריים, היה ר' אהרון יוצא מבית-החרושת בדרכו לביתו. בחורף נכנסת השבת במוסקווה וסביבותיה בשעה שלוש וחצי, ועל-כן היה מגיע לביתו ממש קודם כניסת השבת. יום שישי אחד קרא סאשה לר' אהרון והודיע לו בהחלטיות כי הפעם ייאלץ להישאר עד סוף יום העבודה. " מחר צפויה ביקורת ממשלתית במפעל, ועדיין לא השלמנו את מכסת הייצור שהוטלה עלינו", הסביר סאשה. ר' אהרון הקשיב לדבריו והגיב בנימוס: "אדוני המנהל, צר לי, אך לא אוכל להישאר מעבר לזמן הדרוש לי כדי לחזור הביתה לפני כניסת השבת. גם היום אעזוב את המפעל בדיוק בשעה שתים-עשרה". המנהל כעס. "עליך להבין כי אם לא תושלם המכסה במועד ונוסף על כך יתברר כי הנחתי לך להיעדר מהעבודה בשבתות, נשלם על כך שנינו מחיר כבד,"! אמר. "מכסת הייצור והביקורת הצפויה חשובות בעיניי מאוד, אך השבת חשובה לאין-ערוך", ענה ר' אהרון. סאשה ממש התרתח. "שיהיה ברור לך,"! הודיע, "אם תצא מכאן היום בשתים-עשרה בצהריים, תאבד את מקום עבודתך."! ר' אהרון לא זלזל באיום. אף-על-פי-כן נחוש היה בדעתו לעזוב את המפעל בדיוק בשעה שתים-עשרה בצהריים. כך עשה בפועל. ביום שני בבוקר שב ר' אהרון למפעל, ככל העובדים. בינו לבין סאשה שררה מתיחות והם נמנעו מלדבר ביניהם. סאשה לא פיטר את ר' אהרון, אך מאז העיב צל על יחסיהם. לאחר זמן-מה עזב סאשה את המפעל ובמקומו בא מנהל חדש. עובדי המפעל לא ידעו אם סאשה, שכבר היה אז כבן שבעים, פרש לגמלאות או שמא הציבה אותו המפלגה בתפקיד ניהולי אחר. בינתיים נשכח העניין מליבו של ר' אהרון, מה גם שכעבור זמן עזב גם הוא את המפעל, לאחר שמצא מקור פרנסה נוח יותר.
מאז, כאמור, חלפו כמה שנים. הזקן המלא שעיטר עתה את פניו של שלום פייגין מחק כל דמיון בינו לבין מנהל המפעל המתבולל, סאשה. משום כך לא היה יכול ר' אהרון לזהותו. גם פייגין, מצידו, לא נקב בשמו של ר' אהרון, כשסיפר את הסיפור לרב סנדלר. אולי מפני שלא רצה 'להפליל' את ר' אהרון. הרב סנדלר סיפר בהתרגשות את סיפורו של הפועל היהודי, ולא הבחין בחיוך הקטן ההולך ומתפשט על פניו של ר' אהרון. הוא הוסיף לגולל את הדברים בגוף ראשון, ממש כפי ששמעם מגיבור המעשה. וכך הוסיף פייגין והתוודה באוזניו: "לאחר שנרגעתי מכעסי על הפועל היהודי, שהיה מוכן לסכן את עצמו ואותי בשביל השבת, עלתה במוחי מחשבה הפוכה לגמרי. פתאום חשבתי על איש צעיר, המטופל בילדים רבים, שמוכן לוותר על מקור מחייתו ולסכן בכך את עתיד משפחתו וכל זאת למען עקרונותיו. "המחשבה על כך חוללה בי זעזוע. נזכרתי בשנות ילדותי; בבית הוריי; באותן פעמים מאושרות שזכיתי לבקר עם אבי בעיירה

סיפור לשבת

ליובאוויטש ולהביט בפניו של הצדיק רבי שלום-דובער ."העניין הוסיף להציק לי, עד שיום אחד החלטתי כי הגיעה העת לחזור לחיי-אמת חיים יהודיים. פרשתי לגמלאות והתחלתי לחיות כיהודי". רק לאחר שסיים הרב סנדלר את הסיפור כולו, גילה לו ר' אהרון את זהותו של הפועל היהודי העקשן, שהסכים לוותר על מקום עבודתו ובלבד שלא ייאלץ לחלל שבת.

נס התאונה

שיחו בכל נפלאותיו

מעשה שהיה
(א' תמוז תשמ"ז (8-7-86

משפחה יצאה לטיול. הם הגיעו לקבר של ר' נחום איש גם זו - בצפת, התפללו, והמשיכו בדרכם. לפתע הילד בן ארבע וחודשיים שומט את ידו מהוריו ובורח לכביש. באותו רגע חולפת מכונית ומתנגשת בו, מפילה אותו ו... עולה לו על הבטן עם הגלגל הקדמי!!!
ההורים נחרדו. הם לא העיזו להסתכל על הכביש - ולא צריך להרחיב מדוע. הרי באירוע כזה מזמינים ישר חברה קדישא, לא יתכן משהו אחר!-!-!
אך האמא לא התייאשה. היא מביטה על הכביש, ולהפתעתה הילד שלם. היא מתקרבת, והנה היא מגלה שהילד ללא הכרה. מיד היא מרימה אותו, הופכת אותו, ומחפשת מים. לפתע היא רואה שהממטרה שבמדשאה ליד, שמעולם לא פעלה בשעה זו ,(16:30) כרגע פועלת. בזריזות היא מקרבת את פני הילד לממטרה, וכעבור זמן מה - הילד פקח את עיניו והחל לילל, "הכיפה, איפה הכיפה", (יום לפני כן האמא תפרה לו כיפה, ובתור ילד, זה היה "רכוש חדש" שאבד לו והוא היה כאוב מהעלמו).
כמובן שההורים שמחו על הילד החדש שהם קיבלו. אך עדיין שמחתם רחוקה. מי יודע מה קרה לילד בתוך הגוף? מה מצב איבריו הפנימיים? והחמור מכל, מה מצבו הנפשי לאחר טראומה כזו? במהירות נלקח הילד לבית החולים, שם הוא חובר לכל מה שצריך, נכנס לצום, ועבר סדרת בדיקות מקיפה.
לאחר שלושה ימים הילד שוחרר לביתו, כאשר בדו"ח השחרור נכתבו "הממצאים של הבדיקות": שריטות בפנים ושפשוף מזערי בגב!!! בדיקת נורמאליות - תקינה. בדיקת... תקינה. בדיקת... תקינה... הכל תקין בס"ד. עברו למעלה מעשרים וארבע שנה, ברוך ה' הילד גדל, והשפשוף המזערי והשריטות נעלמו.
אין מה לומר, אפילו עיוור רואה כאן את בורא עולם.
שאלו את האמא: כיצד את מסבירה את זה? והאמא ענתה: הסבר - אין לי! אך כמה דקות לפני התאונה, הילד אמר פרק תהילים בקבר של ר' נחום איש גם זו, כנראה זה מה ששמר עליו באותם רגעים.
למי שחושב שזה "עוד סיפור", הרי שהוא טועה. משום שאת הסיפור הזה אני מכיר אישית. מדובר באדם שגר איתי בעיר. חי איתי בבית. ישן איתי בחדר. הסיפור הזה קרא לי - כותב השורות!!!

המסר העולה:
העולם הזה פועל "כל רגע" איך שאלוקים רוצה "באותו רגע",
וזה לא קשור כלל לנתוני השטח, אלא לרצון הבורא כעת.
וכבר לימדונו חז"ל שלעולם הזה אין כללים, וגם "הטבע" הוא "נס תמידי",
ואף אחד לא התחייב על כך "שהנס התמידי" הזה לא ישתנה.

לדוגמא: אלוקים עושה נס תמידי (המכונה טבע), והלב של כולם עובד.
אז מדוע לפלוני הלב הפסיק לעבוד? כי אלוקים הפסיק לעשות לו נס! כך צריכם לפרש את החיים.
אין טבע "המובן מאליו", אלא הכל תלוי ברצון ה' בלבד.

סיפור לשבת

אכן, הסיפור הנ"ל הוא אחד הדוגמאות לכך,
כיצד הבורא עושה בעולמו - מה שרוצה, ואין לו כללים.
פעם רכב "מוחץ למוות", ופעם לא עושה כלום.

אברהם לוי
torani100@gmail.com

סיפור השגחה מצמרר!

סיפור מרתק סופר ע"י אחד מתלמידי החכמים המצויינים:

בחצות לילה בעודי שוקד על דלתות התורה, נשמעו דפיקות מבהילות על דלת ביתי. ניגשתי לפתוח, והנה רואה אני לנגד עיני שני שוטרים חמורי-סבר! "במה אוכל לעזור לכם,"? שאלתי. "ארוז נא בזריזות את חפציך ההכרחיים, אתה מגיע עמנו כעת למעצר,"! הודיעו השוטרים, וחשכו עיני. "על מה ולמה,"? זעקתי, אך השוטרים לא שעו אל דברי, ובקרירותם נטלוני לרכב המשטרה.

ישבתי וערכתי חשבון נפש מעמיק, "מה פשעי ומה חטאתי על כי נגרם לי כל העוול הנורא הזה"... לאחר נסיעה ממושכת עד לעיר אשקלון, הובלתי לתא-מעצר בבית הכלא "שיקמה".

בחדר שאליו הובלתי, פגשתי אדם נוסף הממתין אף הוא למשפטו. האיש מביט בי ומשתומם (מחמת המראה המכובד) - "מה הביא את כבודו לכאן", שאל. -"האמן לי, איני יודע מאומה, פשוט גררו אותי לכאן, על לא עוול בכפי", (כפי שכולם טוענים). "ומה אתה עושה פה,"? שאלתיו. השיב הלה: "נתתי כמה סטירות לארוסתי. היא לא הלשינה, אלא השכנים. בע"ה אצא מכאן ואשאנה בקרוב לאשה".

"מדוע הכית את ארוסתך,"? המשכתי להתעניין, והחל האיש לספר, כסח לפי תומו: "ראה נא, לפני כמה שנים נשא אחי אשה ונולד לו בן. שמו של הבן הוא 'יוחנן', על שם אבי המנוח, ולכן יש לי חיבה מיוחדת לילד יקר זה, וגם הוא קשור אלי מאד. והנה, לפני מספר חודשים הלך אחי לעולמו, ונותרה אשתו גלמודה וענייה, יחד עם בנה היתום. מכיון שאני אדם אמיד מאד, וטרם זכיתי להינשא, חשבתי שאולי כדאי שאעשה חסד עם אלמנת אחי המנוח, ואשא אותה לאשה, וכך אזכה לגדל גם את יוחנן האהוב כבן... לשמחתי נענתה גיסתי להצעה, ואי"ה במוצאי שבת הבאה אשאנה כדת משה וישראל. ולמה הכיתי אותה? ובכן, אתמול היא נתנה סטירות לילד הקטן, וגם אני השבתי לה כמה סטירות..."

שמעתי את דבריו, והזדעזעתי עד עמקי נשמתי. "יקירי האהוב, כיצד עולה על דעתך לעבור על איסור תורה כה חמור שיש בו חיוב כרת, הלא זו אשת אח שיש לה בנים...". נאמר בתורה (דברים כ"ה, ה'): "כי ישבו אחים יחדיו ומת אחד מהם ובן אין לו, לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר, יבמה יבוא עליה ולקחה לו לאשה ויבמה". "ובן אין לו" פירושו: וזרע אין לו, אבל אם יש לו זרע, אפילו בת או נכד, לא חל על אשתו דין יבום, וממילא היא אסורה על אחי בעלה באיסור אשת אח.

אך הלה בשלו: "זו סתם חומרא של כמה רבנים. דוקא שמעתי כי זו אפילו מצוה גדולה - מצוות "יבום". שמעתי גם כי ישנם רבנים ("רעבנים" רפורמים) שיסכימו לערוך לנו חופה וקידושין... אחת היא לי, אצא מן הכלא ואשא אותה לאשה, ואגדל את היתום במסירות".

מיודענו התלמיד חכם כבר הבין מדוע הביאו אותו לכאן על לא עוול בכפו! הוא כבר ידע במדוייק איזו

סיפור לשבת

משימה עומדת לפניו בזה הלילה! במשך כל הלילה לא עצמו השניים את עיניהם. השיחה ביניהם התארכה למשך שעות ארוכות, עד לנץ החמה. ובזכות לשון הלימודים של אותו תלמיד חכם, סבלנותו ונעימותו, הצליח למצוא מסילות בלבבו של האסיר, עד שלבסוף עמד והכריז: "הצלחת לשכנע אותי כבוד הרב. אני נשבע לך - מיד כשאצא מכאן אבטל את נישואיי עם אשת אחי"!

החלפנו בינינו מספרי טלפונים, ולפתע נכנסו אנשי רשות בתי-הסוהר. "אלפי סליחות... אנו לא יודעים כיצד להתנצל בפניך. אירעה כאן טעות נוראה", אמרו האנשים. אך הופתעו עד עמקי נפשם כאשר שמעו את תגובתי: "אינכם צריכים להתנצל כלל. לא אתם הבאתם אותי לכאן... עתה רק תעזרו לי לשוב לביתי...". האנשים עמדו משתוממים לנוכח האצילות המופלאה של התלמיד חכם, והחזירו אותו אחר-כבוד לביתו.

במהלך הימים הבאים המשכנו לשמור על קשר, ואכן ביטל האיש את חתונתו, ועתה נמצא בתהליכים מתקדמים של תשובה... זכיתי להבין היטב מדוע ההשגחה גלגלה אותי עד לבית הכלא באשקלון - כדי להציל נפש תועה מאיסור כרת ולהשיבה אל אבינו שבשמים.

המבחן הלילי

ימי הסליחות בעיירה ברדיצ'ב. רוח של תשובה נישאת באוויר. מרוצת החיים מתמתנת. בני־אדם עסוקים יותר במחשבותיהם, משתדלים לצמצם את ענייני החולין ולהרבות בלימוד, בתפילה ובמעשי חסד המוסיפים זכויות. ריח הימים הנוראים הקרבים ובאים מורגש היטב.

הערבים מוקדשים ללימוד בבית־ המדרש. להט ההתעוררות מושך אליו גם את מי שאינם מבינים היטב את שיעורי התורה. אף הם באים לחסות בצילם של לומדי התורה. צעירים ומבוגרים מתקנים את מעשיהם, בענייני שבין אדם למקום ובין אדם לחברו. הימים ימי רצון, שבהם אפשר לפעול רבות, אך צריך לנצל את הזמן.

רבי לוי־יצחק מברדיצ'ב, הידוע בכינויו 'סנֵגורם של ישראל', עסוק יומם ולילה בחיפוש זכויות על עם־ ישראל, כדי להדוף כל מקטרג. לעיתים הוא נזקק לפעולות שאינן שגרתיות כדי להמליץ יושר, להמתיק את הדינים ולבקש בעבור כלל ישראל שנה טובה ומתוקה.

ליל 'זכור ברית' [ערב ראש־השנה] הגיע. בלילה הזה לא הלכו לישון כבלילה רגיל. כל אחד ואחד לפי דרכו הכין את עצמו לקראת ראש־השנה.

ברדיצ'ב התמלאה יהודים מכל עיירות הסביבה, שבאו לערוך את תפילותיהם במחיצתו של הצדיק. בטוחים הם בכל ליבם כי כאן התפילות נשמעות ומתקבלות יותר, וגם יזכו להתעוררות פנימית יותר מבמקום אחר.

לפנות בוקר השמש עובר ברחובות להעיר את הקהל לאמירת הסליחות, אולם הלילה זה היה כמעט מיותר. רוב האנשים חטפו שינה קצרה, אך התעוררו בעצמם, נכונים להתחיל. במוחם הולמות המחשבות על המילים שהם עומדים לומר: "לך ה' הצדקה ולנו בושת־הפנים".

רבים מהתושבים והאורחים ממהרים לטהר את עצמם במקווה טהרה, ומשם הם פונים לעבר ביתו של רבי לוי־יצחק, כדי ללוותו אל בית־ הכנסת. אחרים ממהרים אל בית־ הכנסת, לתפוס מקום טוב ולהתכונן לאמירת הסליחות.

סיפור לשבת

שעת סליחות הגיעה, אך הצדיק מתמהמה בביתו. "ודאי יש דברים בגו", אומרים החסידים איש אל רעהו. יודעים הם כי הצדיק מקפיד על זמנו של הציבור ולא יאחר בלי סיבה מיוחדת.

סוף־סוף הצדיק יוצא מביתו. אך מה זה בידו? לתדהמת כל הסובבים אותו הם מגלים כי הוא מחזיק בידו סל גדול, ובו בקבוק וודקה ומיני מאכל.

מה לאמירת סליחות ולבקבוק הוודקה והמאכלים? תמהו התלמידים.

"הבה נלך,"! קרא הצדיק לחסידים. הם הלכו כמה דקות בחשֵכה לעבר בית־הכנסת, אולם אז פנה הצדיק אל הדרך המובילה לקצה השני של העיר. משתוממים הוסיפו החסידים ללכת אחר רבם, מצפים להבין את פשר הדברים.

הרבי עצר ליד בית בקצה העיירה, ששימש מעין פונדק ללינת לילה לאורחים וחסרי בית. ישנו שם יהודים ולהבדיל גויים שלא מבני העיירה. ריח חריף של אלכוהול עמד באוויר. האנשים היו שרועים על הקרקע, שקועים בשינה עמוקה זה לצד זה.

סימן הצדיק לחסידיו ואלו נכנסו אחריו בשקט, נזהרים שלא להעיר איש. בחשֵכה השוררת קשה היה להבחין בתווי פניהם של האנשים, אולם במהרה איתר הצדיק יהודי אחד, על־פי הציצית שהשתלשלה מבגדיו והכיפה שלראשו.

הצדיק הוציא את בקבוק הוודקה מסלו ופתח אותו. ריחו החריף של המשקה נדף באוויר. בעדינות נגע קלות בכתפו של היהודי והעירו משנתו. כשהאיש פקח עיניים פנה אליו הצדיק בשאלה: "אולי תרצה להרטיב את גרונך במעט יין־שרף? או שמא תרצה לטעום חתיכת מליח או מיני מתיקה."?

היהודי, שזה עתה התעורר וגם לא הבחין מי האיש שהעיר אותו משנתו, הגיב בגערה: "שוטה שכמותך, כיצד אתה מצפה שאשתה קודם שנטלתי את ידיי!? איך אוכל לברך? וכי גוי אני בעיניך."!?

התעלם הרב מגערותיו ופנה לחפש יהודים אחרים. גם להם הציע לשתות ולאכול, ותגובת כולם לא הייתה שונה משל היהודי הראשון. "האם גויים נחשבנו שנשתה ונאכל בלי נטילת ידיים ובלי ברכה,"!? הגיבו בטבעיות. מהם פנה הצדיק אל אחד הגויים שישנו שם. הוא העיר אותו ואמר: "הנה בידי יין־שרף, התרצה להרטיב בו את גרונך."? אך שמע הגוי מפי הרב את המילה 'יין־שרף', תפס את הבקבוק, מזג לעצמו כוס ורוקן אותה בבת־אחת אל תוך גרונו. כעבור רגע כבר התהפך לצד השני ושקע שוב בשנתו.

לא הסתפק הצדיק באחד. הוא פנה אל גוי שני ושלישי, רביעי וחמישי, וכולם הגיבו בדרך דומה. עד מהרה נתרוקן הבקבוק לגמרי ועמו גם הסל העמוס דברי מאכל.

הם יצאו חרש מהבית, ואז נשא הצדיק את עיניו השמימה ואמר: "ריבונו־ של־עולם! ראה־נא את עמך ישראל. 'יעקב' גם כשהוא ישן, אינו מסוגל לאכול או לשתות קודם שייטול את ידיו ויברך ברכה. לעומתו, 'עשיו' זולל וסובא. מיד כשהוא רואה מאכל או משקה הוא חוטף ואוכל בלי לחשוב כלל. רק בגלל זאת ראויים בניך להיכתב לחיים טובים".

ובפנים קורנות פנה אל חסידיו ואמר: "עתה, יהודים, נוכל לגשת לומר 'זכור ברית'"...

בס"ד

סיפור לשבת

הזדמנות שנייה

שנת תש"ט .(1949) אהרון רט, ניצול שואה, היה אז חייל והוצב במשרד קצין העיר בטבריה, עיר מגוריו. באותו יום חזר אהרון לביתו באוטובוס, כדרכו.

באחת התחנות הבחין בתווי פניו של אחד העולים לאוטובוס, וליבו החסיר פעימה. האיש התיישב בספסל האחורי. אהרון העיף בו עוד מבט והחוויר. זה האיש ללא ספק. תמונות מן העבר הלא־רחוק החלו צפות ומרצדות לנגד עיניו.

ליבו הלם בחוזקה, והוא החליט לעקוב אחרי האיש. "ייתכן שהאיש זיהה אותי", הרהר, "אך אינני מתכוון להרפות ממנו".

בתחנה הראשונה בשכונת קריית־ שמואל בעיר ירד האיש מהאוטובוס. אהרון מיהר לרדת, וקרא בקול: "מוישל'ה! מוישל'ה."! הלה החל להתרחק, אולם אהרון הגביר את קצב צעדיו. כשראה שהאיש אינו מגיב על קריאתו, אלא מנסה לחמוק ממנו, פתח בריצה והשיגו.

אהרון היה חייל בריא וחסון, והניח יד כבדה על כתפו של האיש. זה נאלץ לעצור והתפתל באי־נוחות. שלא מרצונו הרים את ראשו ועיני שניהם נפגשו. עיניו של אהרון ירקו אש כשיצאו מפיו המילים: "אתה מוישל'ה, ה'קאפו' במחנה ואלד־לאגר 5 במילדורף. הפעם לא תתחמק ממני. אתה בא איתי למשטרה".

תמונתו של מוישל'ה זה נצרבה בליבו של אהרון בהתנהגותו האכזרית כלפי האדמו"ר מצאנז־קלויזנבורג, רבי יקותיאל־יהודה הלברשטם. האדמו"ר איבד בשואה את רעייתו ואחד־עשר ילדיו, ובכל־זאת נשאר איתן באמונתו ובביטחונו בקב"ה.

אהרון הכיר אותו בפעם הראשונה בתפילות יום־הכיפורים. נוכחות האדמו"ר הורגשה היטב באווירה ששרתה במקום, ומילות התפילה קיבלו משמעות עמוקה יותר. דמותו של הצדיק נחקקה אז בליבו.

האדמו"ר עצמו נזהר ודקדק לקיים כל מצווה, ככל שהיה יכול. הוא הקפיד על שמירת שבת ועל כשרות. הוא סיכן ממש את חייו כדי שלא לאכול ממאכלי הטרֵפה המוגשים לאסירי המחנה. עם זה שכנע אחרים לאכול מטעמי 'פיקוח נפש'. הרעב גרם לצדיק חולשה רבה, ועמידתו הייתה שפופה ולא־יציבה.

במחנה היה נהוג לערוך מסדרי בוקר. במסדרים האלה היו מקורבי האדמו"ר דואגים להבליע אותו בתוך השורות, כדי שלא ייראה בחולשתו מול עיניהם של מפקדי המחנה.

בוקר אחד נקראו האסירים להתייצב מיד, בלי הודעה מראש. מרוב חיפזון לא הספיקו להסתיר את האדמו"ר, והוא הועמד בשורה הראשונה, על־ פי סדר הקראת השמות. אהרון רט עמד באותה שורה, במרחק שלושה או ארבעה אנשים ממנו.

לפתע הגיח ה'קאפו'. זה היה מוישל'ה. בדומה למפקדיו, התנהג אף הוא באכזריות כלפי האסירים. ככל הנראה ידע מיהו הצדיק, ובכל־זאת, כאשר ראה את עמידתו השפופה, הנחית על לחיו סטירה מצלצלת בגסות, אגב סינון קללה מפיו. המאורע החריד את האסירים, אך לא היה לאל־ידם לעשות דבר.

עתה עומד לפני אהרון אותו מוישל'ה. באותם ימים נשפטו והועמדו לדין הנאצים שביצעו פשעי מלחמה, וגם יהודים שמילאו תפקידי 'קאפו' והתנהגו בחייתיות כלפי אחיהם.

בס"ד

סיפור לשבת

מוישל'ה פרץ בבכי מר. "אנא, רחם עליי,"! התחנן אל אהרון והחל לספר לו את קורות חייו: נער צעיר היה כאשר גורשו הוריו מפולין. נדודים רבים עבר עד שהגיע לצרפת. משם התגלגל אל מחנות הריכוז, עד שנעשה 'קאפו'. בסך־הכול ניסה להציל את חייו, התנצל.

כיום, אמר, הוא חזר בתשובה והחל לשמור מצוות. אין הוא גר בטבריה, ובא לכאן כדי לטפל בבעיה בריאותית. רגשי חרטה מייסרים את מצפונו, והוא מנסה לתקן את חטאיו.

אהרון שחרר מעט את לפיתתו האיתנה בכתפו של מוישל'ה ושקע בהרהורים. האם להאמין לסיפורו של מוישל'ה? האם לתת לו הזדמנות שנייה, או לנהוג בו במידת הדין הראויה לו ולהעמידו למשפט, אף במחיר הרס חייו ועתידו?

לבסוף החליט לשחררו, לא בטרם שאל את מוישל'ה למקום שהייתו, כדי לבדוק אם אכן הוא מתפלל בבית־ הכנסת הסמוך. "אם יתברר ששיקר", הבטיח לעצמו, "אפעל בכל כוחי לתפוס אותו ולהענישו". למחרת פגש אהרון את מוישל'ה בבית־הכנסת, והוא נרגע מעט.

עברו כמעט שלושים וחמש שנה. במרוצת השנים הסתפק אהרון שוב ושוב אם נהג נכון או שהיה צריך להסגיר את האיש. מאז נפגש כמה פעמים עם האדמו"ר מצאנז־ קלויזנבורג, שבינתיים עלה ארצה והקים את הקריה החסידית בנתניה, אולם לא אזר עוז לספר לרבי על כך.

בשנת תשמ"ג (1983) נכנס אהרון, בתוך משלחת מטעם עיריית נתניה, אל הרבי. בסיום הפגישה נותר לבדו עם הרבי, וניצל את ההזדמנות לספר את סיפורו של הקאפו. הרבי זכר אותו היטב. אהרון שאל אם נהג נכון.

"החיים במחנות גרמו לבני־אדם להתנהג כמו חיות", השיב האדמו"ר. "התנאים הקשים גרמו שה'חיה' שבאדם שלטה בבני־אדם רבים. כך היה גם אצל מוישל'ה זה. לאחר ששב בתשובה, ודאי שנכון היה להניח לו". נחה דעתו של אהרון.

(על־פי 'תקווה צומחת מאפר', ספרו של אהרון רט)

כוחו של אימון

רבי אביגדור הינו רבה של אחת מעירות הדרום. בתוקף תפקידו הוא מעורה ומעורב בענייני הקהילה, הוא מהוה מנוף לחייה הרוחניים של הקהילה.

ואם תשאלו מה הם חיים רוחניים? תגלו שכמעט אין דבר המנותק מהגדרה זו.

אם אחד התושבים חלה, לא היה צורך להודיע על כך לרב, הוא נחון בחוש שישי שהנחה אותו להגיע לכל מקום שצריך. הרב בעצמו היה מזדרז לבית החולה, מבקרו, סועדו, ונפרד בדברי ברכה חמים, הכל בתכלית הפשטות.

חולניות זכו לביקור הרבנית, שאף היתה משקה אותם בשיקויים שהביאה עמה מבית אבא במרוקו... וחלילה, בעת נחום אבלים ישבו הרב והרבנית, מדובבים, מזילים ומנגבים דמעה. שמו של הרב יצא באזור הדרום כאבי יתומים ורב צדקות, המון פושטי יד מאזור הדרום כולו, היו פוקדים את בית הכנסת שלו, ולא לתמורה הכספית היתה כוונתם, שיחה עם הרב היתה משיבת נפש, ונושעו ממנו בעצה ותושיה.

סיפור לשבת

באחד מימות תמוז הלוהטים, שעה קלה לפני שקיעת החמה, נראה אדם עושה דרכו רגלית לשכון החרדים בעיירה. עלוב היה בגדיו בלואים, עניבה מאולתרת הכרוכה לצווארו משתפלת עד למכנסיו הדהויים. בסתירה מוחלטת ללבושו היה צמוד לכתפו תיק חדש לגמרי.

הוא היה נראה מותש מאוד, מסתבר שצעד במשך כל שעות היום. אנשים בחנוהו במבטם אך לא הסתפקו במלוי יצר הסקרנות. תכף הזמינוהו לביתם הגישו בפניו מאכל ומשתה, ולמראה שמורות עיניו הנעצמות הציעו לו לחלץ עצמותיו על מיטה מוצעת והוא נרדם מיד. בלילה השני נמצא מארח אחר שהציע לו מקום ללון, והאורח נעתר ברצון.

כעבור 48 שעות מאז שהגיע לראשונה, הושלם הפאזל: שמונה בתים נשדדו. שני בתי המארחים, ועוד ששה אחרים! כאשר הבינו שיד ה"אורח" במעל הוא כבר המשיך בדרכו לעיירה הבאה...

במשך הימים הבאים דאגו כולם לנעול את הבתים כיאות. הגנב המתוחכם השאיר היטב את רישומו. בית מסויים בעיירה לא הספיק הגנב לפקוד, היה זה בית הרב. היו שם סכומי כסף וכן כלי כסף ראויים, אך הגנב לא אמר נואש כעבור שבוע ימים באישון ליל, פקד מיודעינו את בית הרב. הוא הגיע בחצות וביקש 'ארוחת ערב', הוא ידע היטב שאצל הרב אין הבדל בין יום ולילה תמיד הוא מוכן לעזור. הרב בעצמו הכין לו ארוחה כיד המלך, ושוחח עמו בלבביות.

מוקדם בבוקר נשמעו דפיקות בדלת בית הרב, שוטרים ניצבו בפתח, בידם החזיקו את "האורח". אחד השוטרים הציג לרב שק עם כלי כסף, הרב הציץ וזיהה כי מדובר בחפצים שלו. השוטרים טענו כי הגנב הודה שהוא לקח אותם מבית הרב.

תכף התעשת הרב ואמר להם: בטח, הרי הוא אורח שלי, הוא נטל את החפצים ברשות!

השוטרים הופתעו לנוכח התפנית המוזרה אך סמכו על דברתו של הרב, שנפרד מהם בחיוכים. הגנב המתוחכם מצא את עצמו מובס, ויותר מכך: שבוי בידיו של הרב. הרי בכל רגע נתון יכל הרב להתקשר למשטרה ולמסור את הגירסה הנכונה, הגנב היה נעצר מיד.

הרב התיישב לצידו והחל לדבר על ליבו "יש לך כוחות מיוחדים, תחכום שובה לב. אני רוצה שתנצל אותם לטובה". אם המשפט נשמע באוזניכם תמים ומנותק לחלוטין, הפנו את מבטכם אל המודעה שפורסמה למחרת בבית הכנסת, בה קריאה לתושבים לבוא וליטול את החפצים הגנובים!

הזמן שחלף רק איפשר את אבחנת הרב כי מדובר בבעל תשובה גמור. כעצת הרב השקיע את כישרונותיו בעשייה חיובית, ומבירא עמיקתא עלה ונתעלה לאיגרא רמא. כעבור שנים קיבל פרסום בעקבות מפעלים חברתיים שהקים וניהל.

בית המשפט! תיק האישום משכנע, הנאשם יושב מחריש, שורה של האשמות נמנו בפי התביעה, ואילו הנאשם המשיך להכחיש כל קשר אליהן "אני חף מפשע". בתיק הלזה כבר חקרו, שפטו, ודנו. תכף ינתן פסק הדין.

ולפתע מפנה חד, מיודעינו העסקן אשר ישב בין הקהל קם וביקש את רשות הדבור. בקשתו נראית מוזרה, מה הקשר שלו לנאשם ולתיק התביעה, ומה יש לו להוסיף רגע לפני מתן פסק הדין, וכי נודע לו על עוד פשע שלא הגיע לידיעת השופט? כיוון שמדובר באיש עשייה מוכר אישר לו השופט את רשות הדיבור.

בס"ד

סיפור לשבת

ראשו היה מושפל, טון דיבורו נמוך אך עמוק, ההכרה הפנימית שהוא עושה את המעשה הנכון חישלה אותו, "אינכם מחפשים את הנאשם שיושב לפניכם, אתם מחפשים אותי" הודיע מיודענו. הוא לא המתין להרמת הגבות ומהר לפרט: לפני שחזרתי בתשובה עשיתי כמה דברים רעים. אני מודיע לכם כאן: האשמות המיוחסות לנאשם "תפורות", הוא מעולם לא ביצע אותן. שהרי אני בצעתי אותן!

הנאשם זינק ממקומו עם חיוך רחב, חפותו הוכחה. מידענו המשיך: בחסדי ה' נפגשתי עם הרב אביגדור והוא העלה אותי על דרך המלך. המצפון שלי לא יכל לשקוט כאשר מישהו אחר ישלם במקומי את מחיר החטא. תדהמה אחזה בנוכחים. המשפטים הקצרים ריסקו באחת את התביעה.

כאשר נערך דיון במצבו המשפטי של מיודענו, העלה השופט על נס את שיקומו הנפלא של הנאשם, ובכך הכריע את הכף לטובת זכויו המוחלט .

האיש סיפר שהראוהו בחלום פסוק בו מופיעה המילה 'כי' פעמיים והמילה 'לא' שלוש פעמים...

נאמר בספר "כל בו" (סימן י"ח): בשני ובחמישי אחר תפילת שמונה-עשרה, נהגו בכל מקומות ישראל להרבות בתפילה ובתחנונים, לפי שבית-דין של מעלה ושל מטה שווין, והם ימי רחמים, דכתיב (ישעיה נ"ה, ו') "דרשו ה' בהמצאו", ואומרים "והוא רחום". והביא הכל בו, ששורש אמירת "והוא רחום", הוא ממעשה נורא שאירע לאחר חורבן הבית, ולהלן סיפור המעשה:

מעשה אירע ביהודים שיצאו מירושלים, והפליגו בספינה למדינה רחוקה. במדינה זו שלט 'הגמון' (מושל) ערל, וכשפגש בקבוצת היהודים שאל למוצאם. מהעם היהודי אנו, השיבו. אמר להם: אם יהודים אתם, רוצה אני לנסות אתכם, כפי שנוסו חנניה מישאל ועזריה 'בגו אתון נורא יקידתא' - בכבשן האש. התחננו היהודים להגמון שיתן להם שלושים יום להתכונן לכך, והסכים ההגמון להמתין שלושים יום.

ישבו האנשים בתענית בכל יום, והנה, ביום האחרון, פנה אחד מבני החבורה, אל חבריו וסיפר להם כי הראוהו בחלום הלילה פסוק מסויים. אמנם את הכתוב בפסוק אינו זוכר, אך מה שכן היה זכור לו, שבפסוק נכתבה המילה 'כי' פעמיים, והמילה 'לא' נכתבה שלוש פעמים".&

אחד מזקני הגולים, 'סבא חכימא', נענה ואמר: הפסוק שהקריאו לך מן השמים הוא הפסוק בספר ישעיה (מ"ג, ב') כי תעבור במים איתך אני, ובנהרות לא ישטפוך, כי תלך במו אש לא תכוה ולהבה לא תבער בך.

אמר אותו 'סבא חכימא' לחולם החלום: דע לך כי יכול תוכל להיכנס ולהינצל מכבשן האש של ההגמון, שהרי ודאי מן שמיא הודיעו לך דבר זה.

הגיע היום השלושים, ואנשי ההגמון הבעירו את האש הגדולה בכבשן. ואכן, חולם החלום התנדב להיכנס לתוך האש, והקב"ה עשה לו נס, כשם שעשה לאברהם אבינו ולחנניה מישאל ועזריה.

וכאן אירע נס מדהים נוסף: הנה האש התחלקה לשלושה חלקים, ונכנסו ובאו לתוכה שלושה צדיקים (בכל חלק הופיע צדיק), כדי לקבל את פניו של האיש. אותם צדיקים עמדו ושיבחו את השי"ת. הראשון פתח ואמר "והוא רחום", עד "אנא מלך רחום וחנון", השני המשיך משם עד "אין כמוך מלך חנון ורחום", והשלישי המשיך משם ואילך. ונמצא שכל הקטעים מתחילים ברחום ומסיימים ברחום. ומאז תיקנו לומר את הנוסח הזה בשני ובחמישי!

בס"ד

סיפור לשבת

וילונות הנשיא

עסקן נמרץ, מנהל מוסד גדול בארה"ב, עמד בפני פריצת דרך משמעותית למוסד שבראשו עמד. למטרה זו הוא התכוון לגייס כספים בהיקף נרחב, אלא שפעולה זו חייבה כמובן חדירה עמוקה לתודעת הציבור היהודי בארה"ב. העסקן החליט כי בעולמנו העמוס בחוויות רכות ומגוונות, יש ליצור אירוע נדיר בתוככי המוסד, כך שהכל ישוחחו עליו ימים רבים, ושמו של המוסד ינשא בפי כל.

אמר ועשה. לאחר הפעלת קשרים ענפים ושיחות ארוכות עם גורמים רבים, הצליח מנהל המוסד לקבל את אישורו של ראש אגף הטקסים בבית הלבן, להגשת בקשה להזמנת נשיא ארה"ב אל המוסד!

דרך ארוכה ומורכבת נדרש המנכ"ל לעבור, עד שהצליח להוכיח כי המוסד וראשיו עומדים בכל הקריטריונים הנדרשים, כדי שנשיא ארה"ב יכבד אותם בנוכחותו. סוף סוף ניתן האישור העקרוני מטעם הוועדה הממונה על הנושא. ההסכמה לבואו המיוחל של הנשיא, היתה לביקור בן 7 דקות בלבד. ועתה המנכ"ל נקלע לסבך נוסף של דרישות ובקשות שהונחתו עליו מטעם וועדת האירועים המופקדת על תקינות הטקסים והביקורים הנשיאותיים.

לאחר חודשים מספר, הפך המוסד את פניו. ריח של סיד נקי היכה באפם של חברי הוועדה, מנורות נושנות ושבורות בחלקן הושלכו היישר אל פח האשפה, ובמקומן ניתלו נברשות נוצצות שהפיקו אור בוהק. השלט הגדול הנושא את שמו של המוסד נוקה וצוחצח כיאות, ונדמה כי הכל הולך כשורה.

את עיקר מעייניהם, מיקדו חברי הוועדה באולם המרכזי, אשר בו אמור יהיה הנשיא לשאת את דבריו. "שבועיים לפני האירוע המיוחל, ייסגר האולם ואיש לא יורשה להיכנס אליו", התרה קצין הביטחון של הוועדה בפני המנהל, "גם אתה לא."! המנכ"ל הנהן בראשו לכל הסעיפים ותתי הסעיפים שנערמו על שולחנו, ובהם הוראות קפדניות בכל הנוגע לביקור ולהודעות שייצאו לעיתונות לאחריו.

בעת סיורם באולם הכינוסים, הבהירו חברי הוועדה למנכ"ל, כי עליו לעטר את האולם בוילונות. "אין הדבר ראוי שנשיא המעצמה הגדולה בעולם, ינאם בחדר אשר חלונותיו אינם מכוסים. עליך לגשת בהקדם לחנות פלונית, המתמחה בייצור מיידי של וילונות יוקרה, ולרכוש שם וילונות ראויים לשמם."!

עוד באותו היום, הוזיל המנכ"ל דולרים רבים עבור רכישת וילונות מפוארים, מן הסוג שניתן לראות בארמונות האצולה באירופה. בד עבה בצבע ארגמן כהה, השתלשל בכבדות מתקרת אולם האירועים, פס זהב טהור חצה את הוילון לכל רוחבו, והעניק לו מימד מלכותי רשמי וסמכותי. בתחתית הוילון התנופפו להם פעמוני ענק בגווני דגל ארה"ב.

בעודו פולט אנחת רווחה, הזמין המנכ"ל בסיפוק את חברי הוועדה, לסיור מסכם ואחרון, שלאחריו, כך קיווה בכל מאודו, יוענק לו האישור הסופי לביקור.

חברי הוועדה שהופיעו בלוויית יועציהם לענייני תרבות, יחסי ציבור, הקול היהודי ועוד, התמקדו בכל פרט ופרט טרם כניסתם לאולם האירועים, החל מן המיקום המדויק שבו תחנה מכונית השרד של הנשיא, וכֵּלֶה בעומק חריטת האותיות על המתנה המוכספת שתוענק לאיש הדגול ורב החשיבות.

בביטחון רב פתח המנכ"ל בתנופה את דלת אולם האירועים, כשבליבו הוא מצפה לתשואות רמות מאת חברי הוועדה על טעמו האנין והמשובח בבחירת הוילונות.

סיפור לשבת

להפתעתו המרה, החמיץ יו"ר הוועדה את פניו והורה לו באופן חד משמעי - "הסר את הוילונות הללו...! האם אמרת לבעל החנות שהוילונות מיועדים לעטר את חלונותיו של חדר שנשיא ארה"ב יבקר בו."!?

המנכ"ל, שספג כבר ביקורות ופקודות אין ספור מחברי הוועדה, לא ידע את נפשו. "לא אמרתם לי להגיד לו את זה", הפטיר בקול נכאים.

"אז תגיד לו את זה,"! סיים יו"ר הוועדה.

נכנע ומושפל, שב המנכ"ל אל בעל החנות, שהופתע לראותו שנית. התיישב בלאות על כסא, ופנה אל בעל החנות: "אני זקוק לוילונות עבור חדר שבו יבקר נשיא ארה"ב. יש משהו יותר מפואר מהוילונות שרכשתי אצלך,"? שאל ביאוש, בעודו סוקר בעיניו את תצוגת הוילונות היוקרתיים שהוצגה לראווה בשטח בית המסחר. במוחו כבר עלו מחשבות קודרות אודות הסכומים האגדיים שיאלץ להפריש לצורך רכישתם, כאשר צחוקו של בעל החנות נשמע מתגלגל בין הוילונות.

"ידידי, וילון שכזה, ערכו מגיע לעשירית משוויו של הוילון היוקרתי שאתה רכשת. הנה, זה הבד הדרוש לך לתפירת וילון לחדר שבו ינאם נשיא ארה"ב..."., הצביע בעל החנות לעבר אחד הוילונות.

בעיניים פעורות לרווחה, התבונן המנכ"ל בבד בעל צבע אפרפר בהיר, שרִקעו חלַק מעיטורים...

"אתה צריך להבין", הסביר בעל החנות ברצינות תהומית, "כשכבוד הנשיא נואם, כל העיניים צריכות להיות מופנות אליו בלבד. הציבור צריך להאזין לדבריו, ולהתמקד רק בו. אם מאן דהוא יפנה את ראשו למקום אחר, אזי כל יועצי הנשיא, כותבי הנאומים, מכיני הביקור ופמלייתו הכבודה, יראו זאת ככישלון מחפיר ,(!) לשם כך מקפידים יועצי הנשיא, כי באולם הנאומים יתלו וילונות מבד משובח, אך וילונות כאלו שאינם עשויים למשוך את תשומת לבו של אדם כל שהוא מקרב המאזינים".

עכשיו הבה נעשה חשבון. אם כך הם פני הדברים כאשר באים להקביל פני מלך בשר ודם, שהיום כאן ומחר בקבר, הרי כאשר אנחנו באים להקביל בתפילתנו את פני אבינו שבשמים, מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, על אחת כמה וכמה שחובה עלינו להתרכז רק בדברים הנוגעים אליו, אל המלך, ולמנוע מעצמנו ככל האפשר את העיסוק בדברים אחרים.

האם היינו נכנסים ללשכת הנשיא האמריקני עם פלאפון דלוק בכיס, ולא היינו חוששים שמא-שמא יצלצל המכשיר בעת הפגישה הגורלית איתו!? ומי מעלה על דעתו להעז לשוחח שם בדברים בטלים!? ואם כן, כמה עלינו להתעורר ולהישמר מלהסיח דעתינו, בעת בה ניתנת לנו ההזדמנות להיכנס לפלטרין של מלך מלכי המלכים, להתפלל וללמוד את תורת ה'. 'בבית אלוקים נהלך ברגש' (תהלים נ"ה, ט"ו).

ונאה לסיים בדבריו הנוראים של בעל הטורים (דברים כ"ו, י"ט): "מה שישראל משבחים ומהללים לה', הוא לו לתפארת, והיינו דאמרינן (במגילה דף ט"ו ע"ב): עתיד הקדוש ברוך הוא להיות עטרה בראש כל צדיק וצדיק, שאותה עטרה שמעטרים להקב"ה בתפלתם, מחזירה להם. אבל מי ששח שיחת חולין בבית הכנסת - מקיפין לו כל גופו בקוצים"!!

למעלה מהזמן

עלייתו של רבי אברהם־גרשון מקיטוב, גיסו של הבעל־שם־טוב, לארץ־ישראל, לפני כמאתיים וששים שנה הייתה תופעה נדירה. רוב יהודי הארץ באותה עת היו ספרדים

בס"ד

סיפור לשבת

קל לשער שרבי אברהם־גרשון, יוצא העיר ברודי שבגליציה, נראה חריג בסביבתו, בלבושיו האשכנזיים, ובהגייה האשכנזית שבה דיבר. עם זה נתקבל בכבוד ובהערכה על חכמי ארץ־ישראל, בראותם כי הוא תלמיד־ חכם מופלג וקדוש.

תחילה השתקע רבי אברהם־גרשון בחברון, אך חש עצמו בודד. בעקבות זאת עבר להתגורר בירושלים, אך קודם לכן שהה זמן־מה בעיר צפת.

רבה של צפת אכן הגה כלפי רבי אברהם־גרשון כבוד וחיבה וקשריהם היו טובים, אולם מקרה מצער שאירע שוב הוכיח עד כמה הבדלי גישות ומוצא עלולים להעיב גם על קשרים בין תלמידי־חכמים.

רבי אברהם־גרשון התקשה להשיג את פרנסתו, ותכופות נותר בלי פרוטה. בימי שהייתו בצפת סח את מר ליבו לפני הרב מרא־דאתרא, וסיפר לו כי בגלל מצבו הדחוק לא היה יכול לקנות אפילו צרכים הכרחיים לשבת, ונאלץ להיזקק להלוואה. הרב הביע השתתפות במצוקתו וחיפש דרך לעזור לידידו האשכנזי.

זהירות מיוחדת נהגו אנשי צפת במידת האמת, ומכיוון שכן לא יהיה לפלא המעשה שלהלן:

יום אחד, קר במיוחד, יצא רבי אברהם־גרשון מביתו, בדרכו לבית־ הכנסת, לבוש מעיל צמר עבה וחם, שהביא עמו מגליציה. כאשר סיים את תפילתו התהלך אנה ואנה בבית־ המדרש תפוס במחשבותיו. בשלב מסויים ביקש להוציא את ממחטתו מכיס המעיל, ואז נפל מהכיס שקיק ששימש להחזקת כסף.

רב העיר הבחין בשקיק שנפל, בעוד רבי אברהם־גרשון לא הבחין בכך. הרב קם ממקומו והרים את השקיק, כדי להשיבו לבעליו, אלא שכאשר מישש את השקיק הרגיש כי יש בו חמישה מטבעות. פתאום עלה בליבו חשד כי הרב האשכנזי נתפס בשקר.

הרב ניסה לפתוח את השקיק, אך הוא היה קשור בדרך שלא אפשרה את פתיחתו. לרב לא היה ספק כי אלה 'אדומים' — מטבעות מקומיים ששוויים רב. במוחו התחזקה המחשבה כי רבי אברהם־גרשון אינו שרוי במצב כלכלי קשה כפי שטען.

הרב ניגש אל רבי אברהם־גרשון, הניף את השקיק והוכיחו כיצד העז לשקר שאין בידו פרוטה, בעוד בשקיק שנפל מכיסו יש חמישה 'אדומים'!

רבי אברהם־גרשון הגן על עצמו ואמר: "לא שיקרתי, אלא אמת דיברתי". הרב חזר והטיח בו כי שקר דיבר. הוויכוח ביניהם התפתח, וכדי לתת תוקף לדבריו קפץ הרב ונשבע כי שקר דיבר רבי אברהם־גרשון.

לרבי אברהם־גרשון חרה הדבר מאוד. כיצד רב בישראל נשבע על דבר שאינו אמת. בו־במקום הכריז 'חרם' על הרב, עם כל המשמעויות החמורות שבדבר. הרב נבהל, עזב את בית־המדרש ואסף את ראשי הקהל וציבור גדול, וסיפר לפניהם דברים כהווייתם, בעודו מראה להם את השקיק. גם המתכנסים מישש את המטבעות ה'אדומים', ונטו להצדיק אותו.

אולם ראשי הציבור החליטו לשלוח משלחת אל רבי אברהם־גרשון ולקבל ממנו הסבר. בבואם שאלם רבי אברהם־גרשון אם הרב בדק את תכולת השקיק. תשובתם הייתה כי ניסה, אך ללא הצלחה. "כדי לאמת את דבריו היה עליו אפילו לקרוע את השקיק", אמר רבי אברהם־גרשון.

בס"ד

סיפור לשבת

"אילו היה הרב פותח את השקיק היה רואה כי אלה אינם 'אדומים' כלל, אלא מטבעות כסף שהבאתי עמי", הסביר. "המטבעות האלה אינם עוברים לסוחר במדינה זו, ואין הם שווים אלא את משקלם בכסף. כשאמרתי שאין בידי מעות לצורכי שבת, אמת דיברתי".

חזרו ראשי הקהל אל הרב ובפיהם ההסבר שקיבלו מרבי אברהם־ גרשון. בשומעו זאת התחרט הרב על שבנמהרותו חשד ברבי אברהם־גרשון ואף נשבע שבועה, והלך לבקש את סליחתו. גם רבי אברהם־גרשון מחל מיד על כבודו וביטל את ה'חרם' שהטיל על הרב.

חלפו כמה ימים ורבי אברהם־גרשון קיבל מכתב מהבעש"ט. במכתב נאמר: "ראיתי שדנו אותך בהיכל אחד ורצו לדין אותך למיתה חס־ושלום... מפני מה העזת פניך נגד הרב אב־ בית־דין]צפת[. ורציתי לילך להיכל לטעון עבורך וסגרו ההיכל בעדי, ולא יכולתי להיכנס שם. ואמרתי: ריבונו של עולם, הלוא הוא עשה לקנאתך...".

במכתב כותב עוד הבעש"ט, כי לבסוף הכריזו בשמים כי מכיוון שלא עשה זאת לכבודו אלא משום שקינא קנאת ה', יצא זכאי בדין.

"אך מהיום והלאה", מסיים הבעש"ט את איגרתו, "למד־נא לא להיות קשה כל־כך, שלא להקפיד כך על זולתך".

רבי אברהם־גרשון התפעל מרוח־ קודשו של הבעש"ט אולם דבר אחד לא הבין: תאריך כתיבת המכתב היה מוקדם בכמה ימים לפני קְ רֹות המקרה! כיצד ייתכן הדבר!?

הוא כתב את פליאתו לבעש"ט, וקיבל מענה כי ככל שעולים להיכלות העליונים, גם עשר או חמש־עשרה שנים בעולם התחתון נכללות למעלה בנקודה אחת, ולכן אפשר לראות דברים קודם התרחשותם בעולם הזה.

מידת הבטחון

השמועה על ר' פתחיה הפונדקאי הכפרי המברך יהודים וברכותיו מתקיימות, הגיע אל אזניו של הצדיק רבי אברהם – יהושע העשיל – רבה של אפטה.

יום אחד החליט הצדיק לארוז מטלטליו ולצאת בחשאי לעבר כפרו וביתו של הפונדקאי, על מנת לתהות על קנקנו.

"שמא תוכל לארחני בפונדקך לכמה ימים,"? שאל האורח האלמוני את בעל הפונדק. האיר לו האיש פנים והזמינו פנימה בשמחה.

בימי שהותו עקב הצדיק מאפטה מעקב אחרי מעשיו והתנהגותו של ר' פתחיה, מבלי שזה ירגיש בכך.

שני דברים ראה הצדיק. הוא ראה את ר' פתחיה עמל ומתרוצץ סביב לקוחותיו ומשתדל להשביע רצונותיהם. קיבל את התמורה ושלשלה לתוך סדק הקופה שבקיר.

נוסף על כך נוכח במו עיניו בנכונות השמועה על הברכות. מעת לעת נראה יהודי מגיע אל הפונדק, נוטל את ר' פתחיה לאחת הפינות, שוטח את בעייתו באזניו ולאחר מכן זוכה בברכתו.

סיפור לשבת

כשהגיע היום שבו התכוון לעזוב את הפונדק כדי לשוב לעירו, עדיין נותרה אישיותו של הפונדקאי כתעלומה בעיני הצדיק. החליט הצדיק מאפטה להתוודע לפניו ולשאלו ישירות על סודו: "אמור נא לי את האמת, במה זכית שברכותיך יתמלאו."?

לר' פתחיה לא היתה תשובה מניחה את הדעת, אך אמר שאכן הבחין שאנשים באים לבקש ברכתו – "נראה שפעם בירכתי מישהו וברכתי נתקיימה, ומאז מרבים לבא לכאן.

אני מחייך לנוכח האמונה הגדולה של האנשים בי, אבל יהודים מבקשים, אז אני מברך ...".

אולם הצדיק מאפטה לא הרפה: "האם זכור לך מתי החלו לחזר אחר ברכותיך? האם אירע באותה עת משהו חריג בחייך"? נזכר ר' פתחיה: "כן, הדבר החל בימים שבהם החלה גם ההצלחה הכלכלית להאיר לי פניה", אמר. לא תמיד היה הפונדק שבבעלותו מכרה – זהב. ההפך הוא הנכון. במשך שנים היה מספר המבקרים מועט והפדיון זעום. הימים חלפו ומשפחתו של ר' פתחיה הלכה וגדלה. המצב הכלכלי הלך והחמיר אלא שאמונתו בהקב"ה היתה איתנה. כשהמצוקה היתה באה עד נפש, היה מפנה תפילה אישית לקב"ה אשר היה נענה לו ומשגר אליו את הישועה כל פעם בדרך אחרת.

באחד הימים יעצה לו אשתו למצוא שותף שיסייע לו בניהול נמרץ ונכון של הפונדק. כשיצא מחוץ לכפר לחפש שותף, נצנץ במוחו הרעיון שאם כבר שותף – למה לא לקחת כשותף את הקב"ה בעצמו!? ..

וכך לקח הפונדקאי את הצדיק מאפטה לעבר הקיר ובה קופת ברזל כבדה מחולקת לשני תאים – "כל תשלום שאני מקבל, אני מחלק לשניים. חצי לצד שלי והחצי השני לצד השותף".

"מאותו זמן התחלתי לראות ברכה במעשיי וגם אנשים החלו לבקשני לברכם", סיים. הביט בו הצדיק ואמר: "מידת הבטחון שלך היא סיבה מספקת כדי שהברכות שיוצאות מפיך יכובדו מן השמים...".

הפליטים ראו את אותיות הספר תורה, וליבם נמס...

סיפר הגאון רבי משה סולובייצ'יק זצ"ל: לאחר השואה האיומה באירופה, הגיעה לשוויץ קבוצה גדולה של יהודים ששהו במחנה בוכנוולד. יהודים אלה היו במצב איום-ונורא. מרביתם איבדו את כל בני המשפחה, ונותרו יתומים וגלמודים. הצרות והיסורים שעברו עליהם זה עתה הותירו את רישומם, ומי שהביט באומללים אלה לא ראה בהם חיות כלשהי.

בראותי אותם, המשיך הגר"מ לספר, הבינותי שכמעט אין עם מי לדבר... אי אפשר היה לעודדם בדברים רגילים. מצב רוחם וכל צורתם היתה כל כך שונה מבני היישוב, ששום דבר לא דיבר אליהם.

החליט ר' משה לנקוט ביוזמה אחרת. הוא יצא מהמחנה, וחזר כשספר תורה בידו. למותר לציין שהיהודים הללו לא ראו ספר תורה מאז תחילת המלחמה, ולכן מיד בהיכנסו עם הספר, נידלק זיק של תקווה וקדושה בעיניהם.

כדי להצית את הגחלת יותר ויותר, החליט ר' משה לפתוח את ספר התורה ולקרוא בו בפני חבורת האודים-העשנים הללו. המטרה היתה שהם-עצמם יקראו, ולכן הגם שהוא-עצמו היה בעל קורא מעולה, שאל האם יש מי מבני החבורה היודע לקרוא בתורה. על אנשי החבורה הזו נימנה בחור צעיר שהגיע מבית חסידי צרוף, אבל האירועים שחווה על בשרו בשנות השואה השפיעו גם עליו מאוד-מאוד לרעה, עד שהשליך ממנו רח"ל את קיום המצוות.

בס"ד

סיפור לשבת

לפתע ניזכר אחד היהודים, שהבחור ההוא, שלא שמר כבר מצוות, היה בעבר בעל-קורא ב'שטיבל' שבו התפלל. כששאלו אותו האם הוא מוכן לקרוא, השיב הצעיר בחיוב. הוא ניגש לספר, והנה - רק הביט באותיות הקדושות, והכל הבחינו לפתע בשינוי חד שחל במראה-פניו, שהסגיר את הסערה המתחוללת בליבו פנימה. וכל זה, עוד בטרם החל לקרוא את המילה הראשונה. האותיות, הגווילין, כמו פרחו לו מול עיניו, והחזירוהו באחת אל העבר המפואר.

ההפתעה היתה לאחר שסיים את הקריאה. הצעיר הפך לאדם אחר. 'מיד כשהחילותי לקרוא, והבטתי באותיותיה הקדושות של התורה, כך העיד, פיעפעו בי רגשי שמחה וקדושה. זיכרונות הילדות צפו ועלו כמו-רגע, וכל דרכי-החינוך שקיבלתי מהוריי ניקלטו וניספגו בי מחדש'.

מאז אותה קריאה-בתורה חזר האיש לכור מחצבתו, ולאחר מכן אף זכה להקים בית יהודי טהור, וגידל דורות לתפארת.

מאומה לא היה להם בעולמם, ליהודים הללו. לא הורים, לא אחים ואחיות, לא ממון ולא בית. כלום. רק התורה הקדושה, שכיתרה נתון לכל אחד, ובכל מצב, החזירה אותם לאלוקיהם והחזירתם לכור המחצבת. למדנו מכאן, שיש בכוחן של אותיות התורה כדי לעורר ולרגש ליבו של כל יהודי. אותיות אלו מושרשות בכל אחד מאיתנו מאבותינו ואבות אבותינו!

מעשהו של פנחס - ראיית הכלל

מעשהו של פינחס מעורר בנו התפעלות יתירה. הנה קם יהודי הנחשב לבזוי, לוקח רומח בידו, מסכן את חייו וכל זה למען הצלת עם ישראל, אף על פי שבנקל שומריו של זמרי בן סלוא – אלפים רבים – יכלו מיד להורגו. אך הוא לא נרתע. הוא מוכן להקריב עצמו למען הקב"ה.
מעשהו של פינחס מלמדנו עד כמה ראייתנו לעיתים רבות מצומצמת לחיים הפרטיים שלנו. בני אדם מטבעם מנסים לפתור את בעיותיהם ומצוקותיהם ומעטים הם האנשים המבקשים לראות בראייה כללית את צרות הזולת ולנסות לפותרן.
פינחס מלמדנו פרק מאלף כיצד מוכן אדם להקריב עצמו וחייו הפרטיים למען עם ישראל, וכיצד במעשהו זה לעיני כל העדה הוא עושה מעשה שלא ראינו כדוגמתו בתעוזה שבו.
אין ספק כי רק האדם הרואה בראייה שמיימית ובמשקפיים שמימיות את עם ישראל יכול לקום ולקחת רומח בידיו. אדם רגיל מן השורה כמעט שלא יוכל להגיע לתעוזה מעין זו. אכן, בזכות מעשה זה זכה פינחס לברית כהונת עולם.
כאשר אדם מעיז להקדיש עצמו למען זולתו, ודאי שהקב"ה אינו מקפח שכרו, ובדין הוא שיטול שכרו.

מעשה נפלא מעין זה מופיע בספר "אנשים מספרים על עצמם" לרב חיים ולדר שליט"א, המעשה מובא מפי בעלת המעשה: נולדתי בעיר שבה קיים ריכוז של יהודים חרדיים, שאיני רוצה לנקוב בשמה, כדי שלא יזהו. ילדותי הייתה מאושרת. הוריי היו אנשים טובים ומקסימים, שנתנו לילדיהם את כל הלב. אני הבכורה במשפחה, ואחריי נולדו עוד חמישה ילדים. חיינו היו שלווים ונעימים. הייתי תמיד אחת מחרוצות הכיתה ומעורה היטב בחברה.
גדלנו, עזרתי לאמי בגידול הילדים ובעבודות הבית.
סיימתי את בית הספר היסודי בהצלחה והמשכתי לסמינר. שם פגשתי חברות חדשות ופרחתי. ממש פרחתי.
בהיותי כבת 17 וחצי. התחלתי לחוש כאבי בטן חזקים. הלכנו למספר רופאים, שלא ידעו לומר מה מקור הבעיה. בסופו של דבר שלחו אותנו לבדיקות, והתוצאות לא בישרו טובות. הם גילו אצלי את המחלה הנוראה – מחלת הסרטן.

בס"ד

סיפור לשבת

הוריי פנו מייד לרופאים הטובים והיקרים ביותר. אושפזתי מיידית, ערכו לי בדיקות מקיפות, והוסבר להוריי שעליי לעבור ניתוח דחוף. הוריי שאלו אם ניתן להתייעץ, אך הרופאים דחקו בהם, באומרם שהמחלה עלולה להתפשט ולסכן את חיי וכי אם יוכלו לנתח מיידית – חיי יינצלו, בעזרת ה'. גם עסקנים רפואיים שאבי שלח להם את הצילומים, הסכימו עם הרופאים והורו לנתח, ומייד.
יום לאחר מכן עברתי ניתוח, במהלכו הוצא הגידול בשלומותו – לפני שהספיק להתפשט.
בחדר ההתאוששות שהו הוריי לצדי. ממתינים ליקיצתי מהתרדמה. מייד כשחזרתי להכרה, הם היו שם, דיברו אליי, עודדו אותי, וגם בדקו אם הכל בסדר, ולא שכחתי דבר בגלל ההרדמה.
שאלתי את הוריי אם הניתוח הצליח, אך להם לא הייתה כל תשובה. הם המתינו לבדיקות ולביופסיה שנלקחה ממני, כדי לבדוק אם לא נותרו כל שאריות מהגידול. ישנתי עוד כמה שעות, כשהוריי לצדי, וכשהתחלתי להתעורר, גיליתי כי הרופא נכנס אל החדר כדי לשוחח עם הוריי.
הוריי רצו לקראתו ולא שמו לב שבדיוק התעוררתי. לי לא היה כוח להוציא מילה מהפה, אז פשוט הקשבתי בחרדה לדברים שהיו לרופא לומר. והוא אמר: "הניתוח הצליח. ככל הנראה, היא תצא מכאן בריאה ושלמה."
שמחתי מאד, אך הוריי נותרו על מקומם. שמעתי את אמי אומרת: "ומה עם החשש שדיברנו אודותיו"?
אני זוכרת עד היום את התשובה של הרופא, ואת ההשפעה שהייתה לה על הוריי. "צר לי", הוא אמר, "אבל הבת שלכם לא תוכל ללדת".
אני אישית לא קלטתי לגמרי את המשמעות, אך די היה לי להביט בהוריי. הם פשוט התכווצו להם לתוך עצמם. ראיתי את עיניהם נקרעות באימה, ידיהם היו על ראשיהם, ופניהם היו חיוורות כסיד. לעולם לא אשכח את הרגע, את השנייה בה הפכו הוריי מאנשים שמחים ומשוחררים, לאנשים עצובים וכפופי גב. כאילו זקנה קפצה עליהם ברגע אחד, מאותו הרגע עד עצם היום הזה ממש.
לקח להם דקות ארוכות לעכל זאת. הרופא רק הביט בהם ולא אמר דבר. כעבור זמן – מה, אמר אבי: "רגע, היא עלולה לשמוע את הדברים." הם הביטו לכיווני, אך אני הספקתי להעמיד פני ישנה שנת ישרים. זו הייתה החלטה של שנייה – לא להראות להם שאני יודעת.
הייתה להחלטה הזו משמעות גדולה בחיי.
"התעוררתי" כעבור חצי שעה, כשההורים שלי חזרו כנראה משיחה מפורטת יותר אודות הצרה שניחתה עליהם. הם התיישבו לידי ולא אמרו מילה. גם לי לא היה מה לומר. רק שאלתי אותם למה הם בוכים, וכתשובה, הם פרצו בבכי גדול עוד יותר.
בין בכי לבכי, הם הסבירו לי שהניתוח הצליח ושאני אצא מבית החולים בריאה אי"ה. בכל פעם שאמרו משהו כזה, כמו ראיתי את המחשבה שחולפת בראשם. אך לא אמרתי דבר.
ההחלטה שלי, שלא לספר להם שאני יודעת, כמו ההחלטה שלהם לא "לגלות" לי מה אירע – התבררה כטעות איומה.
החלמתי, חזרתי מבית החולים אל הסמינר, המשכתי עם טיפולים והקרנות. להוריי היה חשוב שאיש לא ידע בכלל שהייתי חולה. זה לא היה קל. השקענו מאמצים רבים, כדי שאחרים לא ידעו. הם לא העלו על דעתם כמה כוחות נפש עולה לי להסתיר מהם מה שאני יודעת.
התחלתי להחלים מהמחלה, אך בד – בבד חשתי שאני הולכת לקבל חולי אחר – חולי נפש. ילדה בת שמונה עשרה,& המתמודדת עם ידיעה נוראה, ואין לה עם מי לדבר על כך. קשה להסביר כמה נורא הדבר. לילות קשים ומפחידים עברו עליי, כשאני חשה בודדה ועזובה. הוריי הלכו ושקעו יחד איתי. ידעתי מדוע, והידיעה הזו הוסיפה על הלחץ הנפשי האיום שחשתי.
מי שהצילה אותי מהתמוטטות נפשית, הייתה שרה, חברתי הטובה ביותר. היא ידעה כל העת שיש לי משהו, וכנראה גם ניחשה במה מדובר.
אני מתכוונת למחלה, ולא לבשורה האיומה. משעה שחליתי, התרחקתי מעט ממנה, התרחקות שיכולה הייתה להיות סופית, אלמלא שבת אחת, בה התארחה אצלי לאחר החלמתי. השבת הזו הייתה המשמעותית בחיי, משום שבליל שבת ישבתי וסיפרתי לה על המחלה שלי ואיך גילו אותה, על הניתוח

סיפור לשבת

שעברתי, על הטיפולים וההקרנות – הכל. בשעה חמש בבוקר אמרתי, שיש דבר נוסף שאותו לא סיפרתי לה, ועדיין איני יכולה לספר. זה גרם לי לבכות עוד קצת, ואחר כך נרדמתי.
היא לא שאלה על כך, ואני לא חשתי יכולת לספר. רק הזמנתי אותה לשבת הבאה.
גם אז דיברנו אל תוך הלילה, שוב על מחלתי, על התמודדות הוריי ומה שקרה להם. בשלב זה התחלתי לרעוד בכל הגוף. והיא החזיקה אותי ואמרה לי: "תוציאי מהלב שלך. את לא יכולה להתפוצץ כך בפנים." ואז החלטתי לספר לה.
היה זה בשעה שלוש בלילה. ישבנו על המיטות, כשרק קרן אור שוברת את החשיכה, ואז אמרתי לה: "אמנם החלמתי מהמחלה, אך שילמתי על המחלה הזו מחיר כבד מאד: לעולם לא אוכל ללדת."
למרות החשיכה, ראיתי את המחזה שכבר ראיתי אצל הוריי. השינוי שחל בפנים. העיניים הנקרעות בתדהמה, ואחר מכן הרכנת הראש.
אך בניגוד להוריי, שלא ידעו שאני שותפה לידיעה הנוראה, היא ידעה שאני בודדה וזקוקה לה. היא עשתה את המעשה הכי טבעי בעולם: פשוט פרצה בבכי וחיבקה אותי.
לא ישנו אותו הלילה. רק שוחחנו. היה לה השכל שלא לנסות להרגיע אותי, שזה לא נורא ושיש צרות יותר גדולות. היא פשוט בכתה יחד אתי והקרינה הרבה חום ואכפתיות.
העצה הראשונה שהיא נתנה לי הייתה לגשת להוריי ולספר להם איכשהו שאני יודעת. "אני לא מבינה איך הצלחת להתמודד עם זה לבד," אמרה. ישבנו לטכס עצה, כיצד אגש אליהם וכיצד אספר. סיכמנו שלא אספר להם שהיא יודעת, כדי שלא לפגוע ברצונם לשמור את העניין בסוד.
עשיתי זאת במהלך השבוע שלאחר מכן. בשעת לילה, נכנסתי אל הוריי ובשקט אמרתי להם כי אני יודעת את השלכות הניתוח לגבי עתידי, ושכדאי שנטכס עצה מה לעשות, במקום להיות שבורים ולהרוס את המשפחה.
הם היו המומים. "איך את יודעת? מי סיפר לך"? ואני סיפרתי להם את האמת, שבדיוק התעוררתי ושמעתי את כל מה שהרופא אמר. הם לא הבינו כיצד יכולתי לחיות עם הסוד הזה ולאכול את עצמי מבפנים זמן כה רב. עניתי להם שבאמת לא יכולתי, וזו הסיבה שאני פונה אליהם. אמרתי שזה לא ייתכן ששלושתנו נהרוס את עצמנו ואת כל המשפחה, ושכדאי שנזקוף ראש ונמשיך לתפקד.
לא יודעת מאין מצאתי מילים כאלו. אני חושבת שזה בזכות שרה חברתי. הוריי התעודדו מעט, משום שסברו כי אני מקבלת את הדבר יותר בקלות מהם – מה שלא היה נכון – אך זה לא חשוב. מה שחשוב הוא, שהשיחה עשתה את שלה. הם החלו לחזור לעצמם ולתפקד, על אף שמעולם לא חזרו למה שהיו.
חלפו שנתיים. חברותיי מתחילות להתארס, ואצלנו כלום. שדכנים מתקשרים, והוריי אומרים שהם עדיין לא שומעים שידוכים. למה? ככה. אני מגיעה לוורטים, למסיבות אירוסין ולחתונות של חברות, ולבי נחמץ בקרבי. אני לא אזכה לכך.
החברות עם שרה הפכה להדוקה מאד. כשהחלה לשמוע הצעות שידוכים, הייתה לה תקופה של התרחקות, כנראה מאי – נעימות. אך מאחר שלא היה לה קל בשידוכים, היא התחילה לספר לי על הצרות שלה, וכך יחסינו התהדקו שוב. רוב בנות הכיתה כבר נישאו.
ואז הודיעה לי שרה, כי היא עומדת להתארס.
למרות ששמחתי מאד בשבילה, זו הייתה בשורה קשה בעבורי, משום שידעתי שזו תחילתו של מסע אל הבדידות, אל ה"לבד". שרה הבטיחה לי שתישאר לעולם בקשר אתי, אך אני ידעתי שזוהי הבטחה שפשוט לא ניתן לקיים. שרה התארסה, ואני כמובן הייתי שם. בקניות, בהכנות, בסידור הפרחים. בתקופת האירוסין, השתדלתי שלא ליזום קשר וראיתי שהיא מתאמצת להוכיח לי שאני בראש שלה. היא באמת השתדלה, אך מה לעשות, אחרי הקשר ההדוק והיומיומי שהיה לנו, הייתה זו ירידה. למרות זאת, התגברתי.
שרה התחתנה, ואז נשברתי באמת, משום שהבנתי מהר מאד שנישואין זה משהו שסוגר אותך, ואדם אינו יכול להמשיך בקשרים מלאים עם שני אנשים. שרה עשתה מה שכל אישה נורמאלית הייתה עושה: הקדישה עצמה לבניית ביתה. הבנתי את הדבר, ובכל זאת היה קשה.

סיפור לשבת

כמה בכיתי על כך, לילות רבים של שבר ועצב, עד שלא היה בי הכוח לסבול. פניתי ללימודי רפואה, שהעסיקו אותי כמעט כל שעות היממה. התחום שלי היה מבוקש מאד והבטיח קידום ומשכורת. אך לי קסמה דווקא העובדה, שהלימוד דורש את כל כולך. בדיוק לכך נזקקתי. לא לחשוב על מצבי. לא לחשוב על גורלי ועתידי, כי מחשבות אלו יסבו לי רק כאב.
בערך כשנה וחצי לאחר חתונתה של שרה, היא חידשה את קשריה עמי. היה זה לאחר שילדה בת. הלידה הייתה קשה מאד, עד כדי כך, שסיכנה את שרה. היא הייתה מאושפזת תקופה ארוכה יחסית, וכשראיתי שהדבר מכביד על משפחתה, לקחתי חופשה מהעבודה ושהיתי רבות ליד מיטתה. קניתי לה מתנה גדולה והצעתי את עזרתי. היא הסתייעה בי רבות. לאחר מכן, לקחה חופשת לידה ארוכה, שהפכה לחופשה תמידית. שרה הפכה לעקרת בית, והיה לה זמן לצאת אתי ולהדק את הקשר.
ובינתיים מתחילים הוריי בשידוכים עם האחים האחרים. אמי סבלה שנים רבות מהדעה השלילית של השדכנים עליה. כולם כבר ראו בה אישה קשה, שאינה רוצה לחתן את הבת שלה, והיו מטיחים בה בלי חשבון האשמות ופגיעות. אמי הייתה סובלת בשקט, כי פשוט לא היה לה מה לענות.
בשלב מסוים, החלו להציע הצעות לאחי. בתחילה בהיסוס, ולאחר מכן – משהופתעו לראות כמה הוריי להוטים לשמוע – החלו זרם של הצעות. תוך זמן קצר, התארס אחי.
אני לא צריכה להסביר את קשיי התמודדות עם הלחשושים ומבטי הרחמים שהופנו אליי באירוסין, בחתונה ובשבע הברכות. זה כבר הפך לחלק ממני. אחריו התארסה והתחתנה אחותי, וזה היה כאב כפול ומכפול, ובשנים שלאחר מכן, הקימו כל האחים בתים.
היו בהחלט ניסיונות – בעיקר מצד אחיותיי וגיסותיי החדשות, שהסיבה האמיתית נודעה להן, כי אין סודות במשפחה – לשדך אותי עם כל מיני הצעות משונות, זה בכלל לא התחיל.
הסתבר לי, מה שידעתי לכתחילה, שאנשים שמתברר להם לאחר החתונה כי אינם יכולים להוליד ילדים – משלימים עם זה, אך נדיר מאד, שאדם יתחתן מראש עם אישה, כשהוא יודע שהם לא יזכו לפרי בטן.
טיפסתי לגיל שלושים ושתיים, הייתה לי קריירה, היה לי כסף יותר מלהוריי, היו לי הצלחות וסיפוק מהעבודה, אך מחיי הפרטיים היה עליי לברוח.
נחמתי היחידה הייתה חברתי שרה. ולמען האמת, גם ילדיה שנולדו בזה אחר זה. כל לידה של שרה הייתה כרוכה בתקופה מאד קשה, גם מבחינה גופנית וגם מבחינה נפשית. אני הייתי שם, צמודה אליה, מטפלת בילדיה, שראו בי הרבה יותר מחברה של אמא. הם היו מתרפקים עליי ושמחים לקראתי, ושרה העייפה והרדומה הייתה אומרת בחיוך: "תראי כמה שהם אוהבים אותך."
המצב בבית הפך לבלתי נסבל. הוריי חיתנו את כל הילדים, ואני כבר התחלתי להתקרב לגיל ארבעים. היו מתחים רבים בבית, שנבעו ממצב הרוח הקשה של הוריי, ואולי גם ממצבי הרוח המשתנים שלי. בשלב מסוים, רכשתי דירה ועברתי לגור בה. הוריי לא התנגדו לצעד הזה, גם מפני שלא היה להם כוח, וגם מפני שהבינו כי זהו הצעד הטוב ביותר למעני ולמענם.
דירתי החדשה הייתה ממוקמת ברחוב של שרה. ילדיה היו מגיעים אליי כמעט בכל יום, משום ששרה הייתה חלשה ושקעה מפעם לפעם בתקופות קשות של דיכאון וחוסר יכולת תפקוד. ראיתי בכך שליחות, לסייע לשרה לגדל את ילדיה, הייתי נותנת להם ארוחת צהריים, מספרת להם סיפורים, מעסיקה אותם, ולפעמים גם הולכת לקנות להם בגדים.
שרה הייתה מודה לי על כך בכל הזדמנות. הקשר שלנו כבר לא היה של סתם חברות, אלא אחיות הקשורות זו לזו בלב ובנפש. למעשה, ראיתי את משמעות חיי היחידה, בעזרה לשרה בחייה ובחינוך ילדיה.
בעלה של שרה הוא אדם רוחני מאד, הנושא מישרה תורנית חשובה. לשרה היה חשוב מאד, שיוכל להתמסר לחינוך ולהרבצת תורה. הוא באמת היה אדם נעלה ומיוחד, וסבל בשקט את מצבה הנפשי והגופני הקשה של אשתו.
כשהייתי בת ארבעים, ילדה שרה את הילד השישי שלה. הלידה הייתה קשה מהרגיל, ושרה אושפזה במצב קשה מאד, כשסכנה נשקפת לחייה.
כמו בכל לידה, שוב נטלתי חופש מעבודתי, ישבתי וסעדתי אותה, ומצד שני דאגתי לילדיה. הם פשוט גרו

סיפור לשבת

אצלי וראו בביתי כעין בית שני.
בשלב מסוים, היא הועברה לביתה, אך עדיין במצב קשה מאד. מצב גופה הידרדר, והיא הלכה מדחי אל דחי.
ישבתי איתה בכל השעות שבעלה לא היה בבית, שוחחתי איתה וניסיתי לנחמה. היא מצדה הייתה אצילת נפש, ומעולם לא ניסתה להתלונן ולומר שמצבה קשה משלי – גם לא כדי לעודד ולנחם אותי. היינו במצב של מצוקה, וזה קשר אותנו זו לזו בעבותות של אהבה.
ויום אחד, היא החלה לדבר על המוות. היא אמרה לי, שנראה לה שהיא מסתלקת מהעולם, ואני אמרתי לה שכך אמרה פעמים רבות, ושאם ירצה ה', היא תחזור לעצמה. אך היא הייתה עקשנית ואמרה לי, שאקשיב לה היטב: "לפי הרגשתי, אני מסתלקת מהעולם בתוך זמן קצר. כתבתי צוואה והפקדתי אותה אצל מישהו מוסמך. אני רק רוצה שתסכימי לקיים אותה."
אמרתי לה שאיני יכולה להבטיח משהו שלא ראיתי. היא חייכה ואמרה שנשארתי אשת עסקים. "אני לא מבקשת ממך להבטיח דבר. רק רציתי לבקש ממך, שתעשי הכל כדי שרצוני יקוים. זה הכל."
הבטחתי לה, על אף שלא היה לי מושג מה כבר יכולה להיכתב בצוואה.
עוד באותו שבוע, אושפזה שרה במצב קשה. לא משתי ממיטתה, ובשלב מסוים הוזעקו כל בני המשפחה, ושרה עצמה את עיניה לנצח, לא לפני שאמרה וידוי וקריאת שמע.
על אף שלא ישבתי 'שבעה', הייתי באבל אמיתי. ילדיה היו בביתי כל ימי ה'שבעה', ואני עשיתי הכל כדי לשוחח איתם ולהסביר להם את המצב. בינתיים דאגתי לשכור מטפלת מבוגרת, שתטפל בילדים לאחר שישובו לביתם.
חלפו שלושה חודשים. הוריה של שרה הגיעו לדירתי ואמרו לי, כי שרה ביקשה בצוואתה, שיציעו לי להינשא לבעלה ולהיות אם לילדיה. אביה של שרה געה בבכי ואמר לי, כי הוא נותן ידו לשידוך הזה, ביודעו שאשמור על נכדיו ועל חתנו האהוב בצורה הכי טובה. הוא רק ביקש לדעת אם אסכים.
אמרתי שאני מכבדת את רצונה של שרה, אך עליי להכיר את בעלה. מדובר באיש חשוב בעל מישרה תורנית מכובדת, שלא הכרתי באופן אישי. הבעל היה כבר בסוד העניין. נערכו כמה פגישות, שבסופן הכרזנו על אירוסין.
עשר שנים חלפו מאז. במהלכן הפכתי מאישה רווקה, בודדה וממורמרת – לאמא במשרה מלאה, מטופלת בילדים ובילדות. צמצמתי חלק ניכר ממשרתי, כדי להתמסר לבעלי ולילדיה של שרה, שהם גם ילדיי.
חשבתי פעם שאחוש חיסרון אם אגדל ילדים שאינם שלי, אך במציאות, איני חשה בהבדל. אני מגדלת אותם, מתמודדת איתם, אוהבת אותם ודואגת להם ממש כמו אמא. הוריי, שראו את פריחתי, פרחו גם הם. אי אפשר להכיר אותם.
אני תמיד מקפידה להיות נאמנה לחברה הטובה שלי, שנתנה לי את מה שאיש אינו נותן – את משפחתה וילדיה. אני פועלת מתוך אהבה כפולה. גם אהבתי הגדולה לילדים, וגם אהבה ומסירות לשרה, שאהבה אותי כל כך, ונתנה לי במותה, לא פחות מכפי שנתנה בחייה. אני חשה בעלת חוב להשיב לה כגמולה ולהותיר את זכרה טוב ויקר בעיני הילדים.
פעם בשנה אני עולה עם בעלי והילדים לקברה של שרה, ושם אנו מתאחדים מחדש, כמו משפחה גדולה וחזקה.
בקרוב אשיא את הבת הבכורה, אליה אני קשורה מאד. היא כל כך מזכירה את שרה, וזה רק מוסיף לאהבתי כלפיה, כי כמו אמה, היא לי חברה, בת ואחות.

ראש ישיבת פוניב'ז זצ"ל

ראש ישיבת פוניב'ז זצ"ל נדד בין הקהילות בארה"ב לגיוס כספים למוסדותיו. יום אחד נקלע לקהילה יהודית לא הרחק מבוסטון. בפנקס הכתובות שלו הופיע שמו של ראביי צעיר בלי שום פירוט נוסף על אופיו.

סיפור לשבת

הראביי קיבל את האורח באדיבות ואף הציע להתלוות אליו לסבב בין בתיהם של נכבדי הקהילה ועשיריה. בהגיעם לביתו של אחד מעשירי העיר, אמר הראבי לרב מפוניב'ז כי לדעתו המאמץ מיותר, שכן האיש קמצן, והוסיף: "אני אומר זאת אף על פי שרבה של לובלין, הגאון רבי מאיר שפירא שביקר אצלנו לפני זמן מה, השכיל לקבל מגביר זה תרומה נכבדה לישיבתו".

"מיהו האיש וכיצד הצליח אצלו הרב מלובלין– "? שאל הרב.

סיפר הראביי: "כשהגיע לכאן הרב מלובלין, פניתי לאותו גביר וביקשתיו לקבוע פגישה לאורח החשוב. הגביר הסכים ובשעה היעודה הופענו במשרדו. 'אצלי יש סכום קבוע של חמישים דולר', פסק הגביר. אני, שהכרתיו, לא הופתעתי, לעומתי, הרב מלובלין התאכזב קשות. 'תודה רבה, לא לכך התכוונתי', אמר וקם לצאת מהמשרד. רגע לפני שעזב פנה הרב מלובלין לגביר ואמר: 'יש לי דבר מה אל כבודו, אולי יסכים לשמוע אותי ביחידות'? 'בבקשה' ענה הגביר והזמין את הרב לחדר סמוך. כעבור כמה דקות סיימו השניים להסתודד ושבו למשרד בפנים שוחקות. הגביר הושיט לרב המחאה מכובדת על סך אלף דולר, ואף הבטיח לסייע לו גם להבא. הרב מלובלין העתיר על ראש הגביר ברכות ונפרד ממנו בצהלה".

כשניסה הרב מפוניב'ז לפתור את החידה תוך כדי חקירת מלווהו – הראביי, אמר המלווה כי לדעתו הרב מלובלין "עשה מעשה קסם" כשהצליח לחלץ מהגביר הקמצן סכום כה נכבד. החליטו השניים לדלג על בית הגביר, אך בסיומו של יום כשנפרד הרב ממלווהו החליט להגיע לבית הגביר לבדו ולא לבקש ממנו תרומה כספית אלא דבר אחר לגמרי.

כשהגיע לבית הגביר תמה הגביר: "מדוע הטריח כבוד הרב את עצמו לבדו, ומדוע לא ביקש מהראביי שלנו להתלוות אליו"?

ענה הרב: "באתי לכאן לבדי, משום שלא התכוונתי לבקש ממך תרומה, אלא מבקש אני כי תגלה לי כיצד השכיל הרב מלובלין לקבל מידך תרומה נכבדה לטובת ישיבתו. הענין חשוב לי משום שאני מעריץ גדול של הרב מלובלין ואני משוכנע כי יש הרבה ללמוד מדרכיו".

חייך הגביר ואמר: "אם כך, מכיוון שהאורח הנכבד היה נבון דיו לבוא אלי לבדו, מוכן אני לגלות לו את הסוד. ובכן, אני יודע לכבד גדולי תורה, אבל מה אעשה והראביי הצעיר שנדחק להתמנות לרב הקהילה רחוק מלכבד את משרת הרבנות. האורחים הנכבדים, אינם יודעים כי הוא מזלזל במצוות, במה אוכל להעמידו באור נכון בעיני הרבנים המכתתים רגליהם מעבר לים? בזה שאני פוסק לרבנים הבאים עמו – חמישים דולר ולא יותר. אך, כשהגיע לכאן הרב מלובלין, ראיתי לפני גאון וחכם ולאחר שהתבונן ביחסי הנוקשה אל הראביי שלנו, ביקש לשוחח עמי ביחידות, וכשנסגרה הדלת פנה אלי הרב בשאלה: 'יאמר לי מר, איך נראה בעיניו ראביי כזה, שגדל והתחנך באמריקה'? בשמעי את שאלתו התרגשתי, ואמרתי לרב שעכשיו יש לנו שפה משותפת, והוספתי לו תרומה נכבדה. ומפני שגם כבודו הבין זאת ובא אלי לבדו, ראוי אף הוא לתרומה נכבדה". חתם הגביר דבריו.

המראָה שהפכה לְכַוָּנָת

הלם ודממה התפשטו באחת בטרקלין המלכות המפואר שלבש כעת חג לרגל יום הולדתו של מלך מרוקו. האורחים כולם בהו בחוסר אמון בעטיפה הקטנה שהחזיק המלך בידו, ופני המלך עצמו אדמו והחווירו חליפות.
מולו עמד יהודי בגיל העמידה, לבוש בלבוש פשוט אך נקי, שעד עתה העריכו המלך ביותר. היהודי היה לא אחר מאשר רבי חיים בן עטר, בעל "אור החיים" הקדוש (ביום ראשון ט"ו תמוז יום הילולתו) שהגיע

בס"ד

סיפור לשבת

ליום הולדתו של מלך מרוקו והושיט לו מתנה: מראה פשוטה...
בעוד המלך חוכך בדעתו באיזה עונש להעניש את ה"אור החיים" על שהתל בו, ביקש רבי חיים בן עטר מן המלך שיביט במראה. המלך הביט במראה ולנגד עיניו ניבטו רחובות העיר רבאט, עיר הבירה של מרוקו בה שהה ארמונו הקבוע. כעת שהה המלך בארמון הקיט שלו יחד עם סגל יועציו ומעט מקורבים לצורך נופש.
רחובות העיר רבאט התקרבו במהירות לעבר הרחוב הראשי, ואט אט כיוונה המראה את המלך כמתוך חלום לתוך ארמונו. המלך, באמצעות המראה, צפה בכל חדרי ארמונו המפואר, ראה את המשרתים, השומרים, ואף את המאכלים שהתבשלו בסירי ענק במטבח לצוות העובדים.
ואז החלה המראה להאיט את הסחרור הנורא, היא התקרבה בחשאי לחדרה של המלכה... המלכה נותרה בארמון ברבאט עקב סירובה לעקור למנוחה עם המלך, וטענה שהיא זקוקה לכמה שפחות נסיעות וטלטולים. המלך כיבד את רצונה.
כעת צפה המלך המבועת בחדרה של המלכה מבפנים - למרות שדלת החדר הייתה סגורה ונעולה - ועימה בחדר שוהה לא אחר מאשר הווזיר הגדול, סגנו...
הווזיר שעד עתה נחשב כנאמן למלך, נתגלה במלוא כיעורו כשהוא מנסה לשכנע את המלכה לעשות את רצונו, ואיים עליה שאם לא תסכים הוא יהרגנה, ואיש לא יידע מכך לעולם. "הן המלך לא יחשוד בי - נאמן ביתו - ששלחתי ידי בך", סיכם הווזיר החלקלק...
"מה אעשה לנבל"? לחש המלך בשפתיי קפוצות מאימה ומזעם.
"יש בידך אקדח", לחש בשקט רבי חיים בן עטר. "כוון את הנשק לראשו ותירה בו".
המלך לא חשב כלל, ידיו פעלו באינסטינקט מיידי. הוא כיוון את האקדח לראשו של הווזיר וירה ירייה רועמת. המראָה שבידו התנפצה לאלפי רסיסים והמראֶה נמוג. בחדר, מיותר לציין, לא נמצא אף תרמיל של אקדח...
"מה עכשיו"? תהה המלך באוזני ה"אור החיים" הקדוש.
"תחזור לארמונך מתי שתחליט, וכשתגיע לעיר הבירה תעצור ברחובה של עיר ותחקור את העוברים והשבים בלא שידעו את זהותך כמלך מרוקו, ותיווכח לדעת שעיניך ראו את האמת לאמיתה והווזיר אכן מת", השיב רבי חיים בשלווה, משל בכל יום קורים מאורעות כאלו מופלאים.
המלך אכן חזר מיד לביתו, הסקרנות, יחד עם כעס הנורא על הווזיר שהוליכו שולל והתחזה לנאמן, אך בלבו היו שבע תועבות - הטריף את מנוחתו, והוא גמר בדעתו שאין תועלת ב'נופש' כזה.
בבואו לרבאט הבירה נוכח המלך לדעת שלא נפל מדברי ה"אור החיים" ארצה. כולם סיפרו על יד נעלמה שירתה בווזיר ממרחק והפושע בא על עונשו. וקרנו של ה"אור החיים" עלתה מעלה בעיני כל גויי הארץ כאיש אלוקים קדוש.

טעמים למנהג לומר במה מדליקין

הטור בסימן ער' אומר שמפני שיש בו דיני הדלקה ושלושה דברים שצריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשכה.
המגן אברהם בסק"א בשם מנהגי מהרא"ק נותן טעם נוסף - כדי שאם איחר לבא לבית הכנסת יסיים תפילתו בעוד שאומרים אותו (לפי הנוהגים לאומרו אחרי תפילת ערבית). ולכן אין אומרים אותו בשבת חול המועד שלפי שאין מאחרין כל כך דאין עושין מלאכה כל כך בחול המועד.
הבית יוסף מוסיף שאין אומרים במה מדליקין ביו"ט שחל בערב שבת מפני שאי אפשר לעשר (בשם הרוקח, שיבולי הלקט והכלבו). וכן כתב שביו"ט אין טרודים בשום דבר ולכן לא צריך להזכירם (ע"י אמירת במה מדליקין) כמו ערב שבת רגיל. ובערב שבת שחל חנוכה בתוכה לא אומרים מפני שכל השמנים כשרים לחנוכה. בספר מור וקציעה (סימן ער') שיבח את מנהג הספרדים שאומרים אותו אחר קבלת שבת להזכיר איסור שמא יטה.

סיפור לשבת

הזעקה האילמת

זה הוא סיפורו של שוקי, (כעת .(20 את ההיסטוריה של שוקי (שמתחילה בגיל (14 חשוב לכל אבא ואמא, לקרוא אותה, ולנסות לבדוק את עצמו מול ילדו. הנה היא לפניכם.

שוקי, נער כריזמטי, טוב לב ומלא באתגרים, שנון, חריף שכל וחד רעיון. בסיום הלימודים היסודיים, בתלמוד תורה שעברו בהצלחה, החל את לימודיו בישיבה קטנה ומפורסמת שכל כך התכונן והתרגש להיכנס אליה, עד שמשהו השתבש שם: שלשה חודשים אחרי תחילת הלימודים, הרב לא הסתדר אתו. כן, הרב לא, אבל הוא טוען שכן הסתדר עם הרב. מה הפשט? תיכף נבין!

השיחות של הרב שלו עם הוריו היו בסגנון של: שוקי לא מתאים לישיבה עדיין. הוא לא מנסה להיות תלמיד. שוקי חסר הכנעה ונטול נכונות להידברות. שוקי חייב טיפול רגשי... חשבתי אולי לקחת את שוקי לנוירולוג, אולי הוא צריך ריטלין!? ואני לא יודע מה לעשות אתו... ואתם חייבים להסביר לו שכך זה לא ימשך... ושוקי... שוקי... שוקי ושוקי. ההורים מבחינתם הבינו ששוקי בעייתי הרי ברור שהרב צודק, כך לימדו אותם להפגין בהרצאות מזדמנות. עד שהרב החליט: שוקי לא ממשיך כאן בלי ריטלין, נקודה. ההורים שהכירו את הראש של שוקי, וידעו בליבם שהוא חכמולוג גדול, ומושך המון תשומת לב, החליטו פה אחד: שוקי ייקח ריטלין, הוא לא צדיק תמים, והכי חשוב זה, כי הרב אמר. שוקי לא הסכים לקחת, כל עוד שלא אובחן כראוי. הכי קשה היה, יומיים אחרי, בשעת ליקוי סובלנות של הרב, הרב צעק אל מול כולם על שוקי: "אולי תיקח ריטלין כבר שיהיה כאן שקט"? שוקי האדים, ונפגע עד עמקי נשמתו, רצה שהקרקע מתחתיו, תתפורר. למחרת בארוחת הבוקר קרה דבר ששבר את נפשו הסדוקה: אחד הבחורים המיס לו כדור ריטלין אל המשקה החם שלו מבלי ידיעתו, והוא הרגיש בזה, ונשבר על שיתוף הפעולה של הממסד עם התלמידים, הוא הרגיש איך כולם יחד החליטו להיות נגדו, והעידוד והתקווה החברתית הכל כך טבעית במקרים כאלו במקומות חינוך, גם אותה לקחו לו. מה גם שהעיניים של כולם לא הפסיקו להינעץ בו.

ומה קרה באמת עם שוקי, במה הוא חטא ? בירור קטן של אישיות ניטרלית הביא, ששוקי חריף וחד שכל מדאי, והרב פיתח נחיתות מול הבחור החכם הזה, ששואל שאלות כמו שאף אחד לא שואל, ואולי ההרגשה הטובה מדאי של שוקי, הלחיצה את הרב שלו, שכמו שאומרים: לא ידע איך לאכול אותו. ובמקום לקחת את שוקי אליו, ולרומם אותו, והכי הכי לאשר אותו, כלומר, לתת לו להבין, ש"כל הכישרון הזה זה תחת פיקוחי, ואני (הרב) מאשר אותו". ואם היה הרב שלו אומר לו: "יופי, תמשיך הלאה, אתה תסביר לבחורים את השאלות במבחן. אתה חזק בהגדרה, אתמול היה יותר טוב, וכ"ו, ואני מרוצה ממך, אתה בדרך הנכונה". אז במקום זה, הרב הרגיש שמתחילה כאן תחרות בינו לבין שוקי, וכאן הסיבוך החל. ועכשיו נבין, שהוא יסתדר עם הרב, אבל הרב לא הסתדר עם שוקי. וההורים של שוקי לא הבינו זאת, אלא גיבו את הרב מכוונה טובה ומטוב לב שהם עושים את הטוב ביותר לבנם, על ששומעים לרב, ולא שמו לב על נפשו הפצועה.

אם אנו רואים שהבן שלנו זועק לעזרה, אזי מתחיל כאן משפט, ואנחנו כהורים חייבים לייצג את הבן שלנו לפני כולם, בצורה הטובה ביותר עם האהבה והתמיכה הגדולה ביותר שיש לנו במאגרים ובמיידי. תינוק בן שנתיים יכול לברבר ברבורים ולנסות להסביר לך על אלימות ומצוקה מהמטפלת שלו, ואם תגלה ערנות, תציל אותו, ואת קבוצתו, כך גם הבן שלך בגיל הנערות שהוא הכי צריך אותך, חייב להאמין ולהיות בטוח, שיש לו את האבא שייצג אותו בכבוד ויבין אותו. ואתה חייב תמיד ללמוד את השפה הזו, שפת המצוקה, זו שפה שהיא אישית לכל ילד באופן פרטי. וחשוב להירגע ולזכור: אין מה לחשוש, זה חוקי, ו"אפשר" אם לא חייב, להגן על הילדים שלנו כשהממסד כושל. זה לא מכליל חלילה שזה המצב בכל המסגרות, אבל חשוב להפנים שבעיות כאלו יכולות להיווצר, והבן שלך צריך את ההבטחה שמישהו הולך תמיד אתו.

סיפור לשבת

באת לנשק אותו? הוצאת לו עין!

עם ישראל הוא עם רחמן, לא יעזור לאף אומה אחרת. אנשים בתוכנו הם טובים, נשמות טהורות שירדו לעולם ערב שבת בין השמשות. כל אחד מכיר כמה כאלו, שסתם ככה רוצים לעשות טוב לזולת. הסברנו פעם מעל הבמה המרכזית החשובה הזו, שבדרך כלל מי שטוב לו בחיים, אז טוב לו עם הסביבה שלו, ויש לו נכונות להטיב כי טוב לו. ויש את בעלי הדרגה, שגם במצבים הקשים שלהם, יודעים להפעיל את טוב הלב שלהם, שזה דבר מרגש לכשעצמו.

בכל משפחה יש את הדודה או הסבתא, שיש לה מה להגיד. זה סוג של מדור בשליפה זריזה זרוק נושא, ותראה מה שקורה שם. חשוב לציין, שזה לא בקטגוריה של נהג מונית, כי אצל הנהג מונית יש תחושה לפעמים, שלא היה לו כוח יותר לשבת בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת, ובוקר אחד הוא קם ואמר לראש הממשלה: "בני, זהו זה, אני פורש", והלך להיות נהג מונית עד למלחמה הבאה שלא תבוא חלילה. כי בתכל'ס, מה זה משנה מה הוא אומר לך, אם בסוף נגמרת הנסיעה. אבל אצל הדודה הזו, היא מגיע לעזור לך, מידי שבת מברכים, והיא יודעת מה היא אומרת, כן !? אם אתה רווק בגיל 24 אתה סובל מפחד חתונה, שיכול להביא אותך למצב נפשי מעורער, ואם לא נשארת באותה עבודה שלוש שנים ברצף אז אתה: חששן, פקפקן, מתלבט, נוטה להסס, חסר יכולת להחליט, מיטלטל בין דעות, פוסח על הסעיפים ומה לא!? אבל עד כאן הכל בסדר שזה קשור אליך אישית.

אבל מה קורה כשאתה נשוי, ואשתך הצעירה השותפה לחיים, מקבלת אבחון, אבחנה, קביעת בעיה לפי בדיקה, קביעת מחלה לפי בדיקה מהסבתא, או הדודה, ולפעמים מהאמא היקרה שלך? טוב, אז כל זוג צעיר מבין את הבעיה, וברוב המקרים יודע לעבור אותה בהצלחה, כי אחרי הכל, כיף לדבר עם אנשים טובים, ומסתדרים עם זה, ויודעים אלו מילים לקחת ואלו לא, והחכמה להסתדר דווקא עם הקרובים אליך. אבל מה קורה שבאים לעזור בנושא רגיש אצל זוג צעיר: עיכוב בפרי בטן. ואתה צריך לשבת, ולשמוע אותו, ועד הסוף, והוא לא הולך לוותר עליך, ושלא תעז לרמוז לו שהוא מגזים כי הוא זה שבא לקראתך, לעזור לך, כי הוא אוהב אותך. זה קשה. יש לציין, שמציע העזרה הוא טוב גמור, הוא באמת מגיע כמושיע, גואל, בפרט שהוא מהמשפחה שלך או הקרובים אליך, רק שזה לא סותר שזה לא קל לשתף עוד מישהו בנושא האישי הזה.

הכרתי נשוי צעיר, שאחר שנתיים שלא זכה לפרי בטן, החלו משפחתו להפעיל את כל "כישוריהם הברוכים" בצורה לא הולמת. "לבדוק לו אצל הפרופסור מסויים מתי הוא מקבל, ולשכנע אותו ללכת לרב הזה, ולנסות אצל הרופא ההוא. ותלך אליו, ותגיד שאני שלחתי אותך, ואני כבר ידבר אתו מה מתקדם, ואמרתי לאשתי שתדבר עם אשתך, ורק בגלל שאנחנו אוהבים אתכם. ואני לא מרגיש פתוח על כל אחד, רק איתך". הוא סיפר לי שהוא עבר תקופה קשה, וכל שיחה כזאת הפכה לסיוט עבורו ועבור אשתו. הוא רצה לקנות מגפון, ולצעוק לכל אחד באוזן "די" אחד גדול. אבל הוא החליט שאת כל האנרגיות הוא משקיע לשיפור ההווה.

"עד הרגע שהחליטה משפחתי לכפות עליי את שירותם, היינו הזוג המאושר בעולם" הוא מספר לי בכאב, "לא חשבנו על העיכוב ולא הרגשנו אותו. רק מאז שניסו "לעזור", התחיל המשבר לחדור אלינו. ידעתי שאם אבקש מהם להפסיק את ה"שירות שלהם", הם לא יבינו אותי וזאת מטוב הלב שלהם. החלטתי שזו הזדמנות להכיר את אשתי טוב יותר, ומה"אין" ליצור "יש" אחד גדול. הבנתי, שאם ה' לא זיכה אותי עד עתה בפרי בטן, אז כנראה חסר לי בשנה הראשונה של "ודבק באשתו" שרק אז אזכה ל"והיו לבשר אחד" (הוולד נוצר על ידי שניהם, ושם נעשה בשרם אחד. רש"י, בראשית ב' כ"ד) הצלחתי לא להתייחס לכל

סיפור לשבת

מילה שאמרו לי, ואני מודה להקב"ה על האבחנה הזו. אולם, שאני יודע שזכות הייתה לי לקחת את החיים כך, ומהלחץ שלהם, ליצור רוגע, שלווה, ומינוף שלום בית אמיתי, עדיין לא כולם מבינים זאת כך. ולכן, חשוב לומר לכל מי שרוצה לעזור בעניין הזה: אמא, אבא, סבתא או דודה, אין ספק שאתם דואגים באמת, ומכל הלב, והכוונה היא טובה. אבל, תחשבו רגע: הרי לכל זוג יש את התשוקה להגיע לשלב המרגש הזה להיות אבא או אמא, אף אחד לא צריך דחיפה בדבר שיש בו כל כך כמיהה, תשאלו את עצמכם כמה ציפיתם גם בלי עיכוב. זכרו: הנזק שיכול להיווצר מכך אצל בני זוג, יכול להיות נורא. והלחץ והמתח שנוצר בניהם, מסכן את שלום ביתם. ועוד משהו: שבאים לעזור צריך לזכור, את המשפט של החכם באדם: "והחכמה תחייה בעליה".

כבדהו ושקמהו

שלום לכם, שמי שלום, איש צעיר בגיל השלושים. לאחר נישואי, רכשתי דירה באחד השכונות החרדיות והיוקרתיות בעיר הקודש, ירושלים. הדירה שהייתה בת גילי, הייתה חייבת שיפוץ יסודי. לאחר גיוס הכספים הנצרך פחות או יותר לשיפוץ דירה, בחרנו את הקבלן המתאים, שהודיע "מחר מתחילים". יומיים אחרי, הבית המעופש והישן, הפך למגרש אחד "קטן". וכשהתוכניות בידיו, הוא החל בבניית הבית. באותו ערב, רעד הטלפון הנייד שברשותי, לא יודע למה, אבל זו אחת מהשיחות, שאחרי שאתה מסיים אותן, אתה מבין שזה לא היה עוד רטט רגיל. ובכן, על הקו היה השכן מבניין דירתי.

כבר בתחילת השיחה נתן לי השכן להבין עד כמה אני צעיר, וכמה אני חסר אחריות ולא מבין כלום בחיי, ועד כמה פתח המרפסת שהורחב אצלי מהדירה, מסכן את כל הדיירים כי מהנדס טרם חתם על כך ואני עוד בקומה הראשונה. אשתו גם ביקשה ממנו ממש בלחש, לטעון, שלא ברור עד כמה המרפסת שייכת לי בכלל, ומה זה הרעש הזה שיש כאן ללא הפסקה. גם כשניסיתי לענות, לא הייתה אפשרות, כי הרגשתי איך הוא מנווט את השיחה לכיוון ההתאגרפות. בקיצור, השיחה הייתה מלאה באנרגיות, והדציבלים עלו ועלו, וראיתי דרך הטלפון, איך השכן שלי לוקח רובה סער רוסי, ויורה לכל הכיוונים. האמת, שבכל מהלך השיחה ניסיתי להבין למען השם, מה הוא רוצה ממני!? ואז, החלטתי לרגעים קטנים להיות, דייל באל-על. נו אלו, שגם שהם עצבנים הם חייבים לדבר בנחת. "יהודה יקירי", פתחתי את תגובתי בקול נמוך "יש לי את הכל, אישורי מהנדס, וניירת המוכיחה את בעלותי במרפסת, מחר אני מגיע אליך במיוחד, להראות לך את הכול ידידי, אל דאגה". כמובן, שרמת הכוננות שלו הוחלשה והאצבע ירדה מההדק, והוא עצמו עבר ממצב תקיפה, למצב בלימה אחרי תגובה שכזו. אבל בכל זאת, השיחה הסתיימה כך: "ברור, אני מחכה, ושלא אצטרך לעצור את הבנייה שלך, חבל לך". קבע המפכ"ל.

בשלב הזה הרגשתי, שרק אני מחליט איך לקחת את הסיפור הזה, אני יכול לקחת את הנשק שלי דגם: "כסחהו", או את הנשק דגם: "שקמהו". רק אני בוחר מחר איך להתנהג. יש את אלו שיגידו: "תשמע, אנשים כאלו צריך להרגיע על ההתחלה, לא רק להוריד להם את האוויר, אלא לפנצ'ר אותם, כדי לקבל שקט תעשייתי לטווה ארוך", הוי אומר את הדגם הראשון. ויש את אלו שמצליחים להסביר: "יש כאן משהו אחר שאתה לא עלית עליו, תנסה להכיר את השכן הזה יותר לעומק, אולי הוא ציפה למשהו, להתנהגות אחרת, למשהו הזה שאף פעם הוא לא יגיד לך במפורש. שחזר את המילים שלו במהלך השיחה איתך, שקם אותו, אולי הוא מובל, מושפע, אולי קשה לו ההתחלה שלך". לבסוף, החלטתי להתחיל עם הנשק של הדגם השני, ולהשאיר את הנשק עם הדגם הראשון לברירת מחדל. למחרת, הגענו אני ורעייתי תחי' לפתח ביתו עם האישורים והתוכניות וחפיסת שוקלד במילוי תות בידי רעייתי, ובידי, יין מזן מרלו שהתבגר בעץ אלון לקבלת ארומה של דובדבנים, והמון תחושת חיבה. החיוך שהעלנו על פנינו בלבל את האובייקט והאובייקטית שפתחו לנו את הדלת, וחפיסת השוקולד העטופה בצלופן, הסתננה אל חלל ביתם. הרגשתי איך סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, והשכן היקר והמתוק יורד מהעץ לאט לאט אמנם, אבל בטוח יותר מתמיד. ממש שאני רואה אותו מגיע לשלב אחד לפני האחרון בסולם, הגשתי לו אחר כבוד את

סיפור לשבת

בקבוק היין והניירת, הוא הביט באשתו כמשתאה, ואמר לי: "אתה רציני? אתה צריך להראות לי אישורים? נו באמת, מה קרה לך וכי אני לא מאמין לך!? הכל בסדר, שיהיה יישוב טוב, והצלחה". כיום, השכן הזה הוא אחד החברים הכי טובים שלי.

ככה זה בחיים, אתה מחליט איך התנהגו ואיך הסתדרו איתך הזולת, יש כמה מסלולים, רק תבחר. ככל שאתה מלא בתוכן, כך אתה לא מרגיש מושפל לסיים דברים בצורה הנ"ל. בקשת סליחה ויוזמת שלום מאוד דומה בעניין הזה, כי על-פי רוב, ריבים נוצרים מ"חוסר תקשורת של יריבים", שמספיק שאחד מהם יתנהג אחרת מהמקובל בהם, הוא ישפיע על יריבו חן וחסד ויגרום לו לירד מהעץ. רק השאלה כאן, מי הוא הנחשון הזה, שיתחיל בעוז ובתעצומות הנצרכים לזה כמובן, את סוף מסע השנאה שיכול להיות שלא ייגמר, לעולם. ולא לשכוח, שמתווכים בעניין הזה חשובים ככל שיהיו. הרבה סיפורים כאלו שוכבים בגנז"ך הסכסוכים, שמי יודע איזה פעולות קטנות של אנשים שגילו עירנות, היו יכולים לפתור אותם.

מה שלא עושה הטבע עושה הצבע

שלום לכם, שמי חנוך, בן 26, נשוי ואב ל-2. בכדי להתחיל בסיפור שלי, חשוב שתכירו אותי קצת. מאז היותי קטן, לא היה ניתן לבקש ממני דבר, מתוך לחץ. הרוגע, השלווה, וקורטוב אדישות, הם מנות חלקי. המזל הוא, שכולם הבינו אותי במהלך חיי, משפחה וחברים, וסתם קרובים שעימם נפגשתי גם לעיתים רחוקות. אשתי, בת יחידה בין 10 אחיה. בפגישות עמה, הבהרתי את העניין, והיא מאוד גילתה אמפתיה בנושא. זה הרגיע אותי, ונתן לי להבין שהחלום אכן מתגשם, ועדינות הנפש והרוגע של רעייתי, ייתנו לי להוביל את הבית על דרך המלך. רק מה, על מישהו אחד שכחתי לבדוק: על אבא שלה.

חמי אדם עם לב טוב מעל הרגיל, בעל בית ואב משפחה שמוסר את נפשו למען ילדיו. שבועיים לפני החתונה, רק סגרנו חוזה שכירות, הוא התייצב לבדוק שהכל מתנהל כשורה ולא עבדו עלינו. הוא גם התנדב להגיע לדירה לקבל את הרהיטים, ושלח את אחד ממאות מכריו, לצבוע את הדירה ולתקן פגמים שהיו שם. כששמע את רעייתי חושבת בקול: "אני מקווה שלא יהיה קשה לנו בלי מזגן", מיד ביום שלאחר מכן הוא הסדיר זאת עם בעל הדירה, והמזגן הותקן. בקיצור: זה מסוג האנשים, שעושה לך טוב בכדי שהוא ירגיש טוב, מרוב שהוא אוהב אותך. עד כאן הכל טוב ויפה, עד השבת הראשונה שהגעתי לביתו אחר נישואי, משם הסיפור מתחיל.

בליל שבת, אל מול כל בני המשפחה המורחבת, דפק חמי על השולחן קלות, ואמר: "ש... אני רוצה להזמין את חנוך היקר, לומר דבר תורה, בכבוד חנוך". הופתעתי, אבל הייתי מוכן, ואמרתי דבר תורה. הבנתי שכנראה הוא רוצה להכניס אותי למאגר המשפחתי ולשבור את מסך הבושה של החתן החדש. אבל טעיתי. כי שבת בבוקר למחרת 20 דקות לפני השעה 7.00 נשמעו דפיקות על דלת החדר, ויחד איתם צעקה שקטה: "חנוך, קום, תפילה. בשעה שבע קורבנות". האמת!? הוקפצתי, הקפצה שלא הייתה מביישת חייל שזכה לתנומה בפעולה מבצעית, בפרט שהחלום שחלמתי בו בזמן היה בהתפתחות מעניינית והתנפץ לפתע מהתקרית, שלא הייתה רחוקה מאירוע פח"ע (פעילות חבלנית עוינת). גם כאן ניסיתי איכשהו להבין, שזו שבת ראשונה שאני מתפלל עם חמי כחתן ממש, נו טוב. אבל המצב הלך והחמיר, כל שאלה שהייתה לו מתנ"ך, חת"ת, זמ"ן נק"ט, שולחן ערוך וכ"ו היה מפנה אליי, הבנתי שאני החתן היחיד ויש לו חוסר ניסיון איך להתנהג עם חתן, אבל מדוע הפכתי למנוע חיפוש תורני למען השם!? כמה שניסיתי לא להתייחס במשך חצי שנה, לא הצלחתי. מאותה השבת הראשונה, הרגשתי מחנק, לחץ, וחוסר נוחות. עם אשתי לא דיברתי על כך, בפרט שלא הבינה זאת כמטרד, אולי כי הבינה שכך הם היחסים בין חתן לחמיו. מה גם שלמדתי, לעולם לא להגיד לאישה טענות על משפחתה אם אינה מבינה את הדברים כראוי. אבל, רעיון עלה במוחי.

סיפור לשבת

לאחר ברור מי הוא הדמות המשפיעה והמכירה ביותר את חמי, הבנתי שמדובר ברב בית הכנסת שלו. ניגשתי אליו, הוא אדם חכם ואיש תבונה, הוא אמר לי כך:
.1 בשבת הבאה שתגיע להורי אשתך, תכין לפני כן כמה חידושים על הפרשה בכוונה תחילה, ואל תמתין לזמן הקבוע שחמיך מזמין אותך, אלא ממש בזמן שאוכלים את הדגים, תתחיל לדבר. ושמגיע הבשר, תגיד עוד משהו, וכן הלאה.

.2 חשוב מאוד שבבית חמיך תפתח מדי פעם ספרים ותלמד, חוץ מהזמן שאתה יוצא ללמוד מחוץ לביתו, חשוב שיראה אותך לומד, זה ירגיע אותו.

.3 בחמש הפעמים הבאות כשאתה מגיע אליו לשבת, תדאג לדבר אתו בכל פעם, על נושא הלכתי מסובך, וכמה שיותר בשפה הארמית. ולא משנה על מה, רוב, חזקה, או מים אחרונים חובה.

.4 והדבר האחרון, תכבד אותו כמה שיותר. ולהרחבת הדברים: חמיך רוצה שתרשים אותו. כן, זה נשמע קצת נורא, אבל ישנם אנשים שלא מחפשים לדעת מי זה הבן שלהם או במקרה שלך מי הוא החתן שלהם באמת, אלא הם מנסים תמיד לראות סממנים חיצוניים שירגיעו אותם, זה הסיפוק והנחת שלהם. פעמים, מה שלא עושה הטבע עושה הצבע. ואני מבטיח לך, שעוד חודשיים לא רק שישבע ממך, הוא כבר יבקש ממך לנוח, ולא לדבר יותר מדאי דברי תורה. ואכן, כך היה.

למדתי כמה דברים מהסיפור הזה: קודם כל, בכל בעיה, למי שיהיה, תפנה לרב של ה"בעיה", כבר פתרת חלק נכבד ממנה. ועוד דבר: כן, ישנם אנשים שחשוב לעשות להם נחת לפי בחירתם, (אם זה לא נוגד את הכללים כמובן) במקום לפתח כלפיהם נוגדנים, ולהרכיב אופוזיציה. גם אם לך זה נראה מצחיק או שולי ולא אמיתי, אצלם זה המבחן, ועם הקרובים אליך יש עליך חובה להסתדר, בכל דרך.

שלם וקח

כשאנו מדברים על הילדות של ילדנו, איך היא צריכה להראות, ועד כמה כל אחד מאיתנו צריך להיות ה"שר הממונה על ההגבלים" אצל ילדנו, יש כאן קונפליקט לכאורה. מצד אחד, אין יותר סיפוק להורים לתת לילד כל מה שירצה. בפרט אם יש הורה שמרגיש שהוא לא עבר חיים יפים כל כך בילדתו, אז הוא טועה וחושב שזו סיבה לתת לבן שלו, כל מה שיבקש. או סתם בגלל לב טוב כזה, או "אין כמו לראות ילד שמח", וזה כבר סיבה לא לומר לילד: "לא". ומאידך, אבולוציית החינוך מצביעה על דבר אחד ברור, מאז שילד מתחיל להכיר את סביבתו, הוא רוצה כל כך שתגביל אותו, ותשתמש בברקסים שלך. הסיכוי שהבן שלך ייצא נורמלי בחייו, (לא מחונך, כן!? נורמלי(! זה רק אם תדע לעצור אותו, גם אם הוא יבכה ויצרח במשך שעה שהוא רוצה פליימוביל כזה או אחר כשהוא בן ,5 או יתחנן לקבל ממך אופניים חשמליים כשהוא בן 14 ולא מגיע לו, הן מחמת התנהגותו, והן מחמת שקיבל יותר מדאי לאחרונה, והכי חשוב שאתה החלטת, שלא. אז לא רק שאסור לך להרגיש רע כל כך, אלא אתה צריך להבין שאתה עושה את הדבר הכי טוב לילד שלך, ואין אבא אוהב ממך. ולהרחבת הדברים:

ילד הוא מלא ברגש: הוא לא יכול להכיל את כמות הריגושים של לקבל ללא גבול. ולכן, במצב של קיבולת וחוסר מעצורים מצד הוריו, קורים כמה דברים חמורים: א. הוא קודם כל לא מעריך אותך אבא מפנק שכמותך, הוא כל כך יודע שאתה נשלט על ידו, שכל מבוקשו מיושם, שהוא מבין שניתן להפוך אותך ולשחק איתך ככל שירצה. ואם אמרת כבר לא, וחזרת בך כי הוא שכנע אותך מחמת רחמיך הפשוטים שנכמרו עליו, כאן בכלל המצב גרוע יותר, וכמעט חסר תקנה. ב. הוא לא מעריך שום מילה טובה שלך, ושום מתנה שאתה מביא לו מרצונך, כי הוא יכל להשיג אותה אם היה רוצה. ג. לא ניתן להשיג עם הבן שלך שום התקדמות או שיפור בעניין מסוים שאתה חושב שהוא צריך לשפר, כי הרי מה

סיפור לשבת

תביא לא בתמורה שאין לו עתה, מה הגירויים שלך להניע אותו להגיע למטרה!? כלום... אתה מנסה לעבוד על עצמך שאתה הבאת לו את מבוקשו, רק בגלל שאתה הסכמת, אבל זו לא האמת. אתה הבאת לו את מה שהוא ביקש בלי לקבל כלום, זה הרבה יותר גרוע מעסקת חילופי השבויים הגרועה שהייתה אי פעם. כן, אתה חייב ללמד את הבן שלך שהחיים הם ביזנס, לא כל דבר ברור מאליו, אנו חיים בעולם של משא-ומתן, זו היא הזדמנות שלך ושל רעייתך למנף כל רגע כזה. בעצם, תמתין שהבן שלך יבקש משהו מעניין, ע"י כך אתה בונה אותו, מבגר אותו, נותן לו להבין כמה צריך להתאמץ ולהיות עצמאי, שזה יגרום לו לקחת את החיים ברצינות. המשפט הזה: "כל אחד אוכל את מה שהוא בישל". מקבל חוזק, עוצמה וכוח. ד. שמעתי פעם בשם מנחת הורים ממולצת: "ילד שרואה איך אבא שלו מתקפל לבקשותיו והפצרותיו, הוא רואה גם איך אבא שלו יוותר עליו אם יגיעו שודדים וישכנעו אותו, לתת להם אותו, כמו שהוא מוותר לו ונותן לו את מבוקשו. הוי אומר, שגם אמצעי ההגנה שהבן שלך מבין שהינך צריך להגן עליו כאב, גם את זה לקחת לו.

בואו נחשוב לרגע על ילד הנמצא באוטובוס בשעת נסיעה. הוא מגיע לנהג ומבקש ממנו לבצע תאונת דרכים מחרידה, סתם ככה שיהיה אקשן. הנהג עונה בשלילה, מחייך חיוך של "אהבתי", כזה. אבל הילד לא עוזב אותו, מתחנן, מבקש. זה לא הולך, אז הוא בוכה, צורח, משתולל, לא נרגע אלא מוסיף להוציא את הנהג משליטה, גם אז לא יהיה צד אחד של מחשבה, לבצע את זממו של הקטין. שנבין, הילדים שלנו בוחנים אותנו כל יום מחדש, מה רמת הסיבולת שלנו, עד כמה אנו חזקים מספיק או חלילה לא עומדים בלחץ שלהם. אסור להתפתות, זו מלכודת.

זהו זה, ככה אנו מקבלים מרקם חינוכי אמיתי. ככה לא נגביר את הסיכויים להיות עסוקים בעתיד בכיבוי שריפות עם ילדנו. ככה לא נגיע למצב שבגיל מתבגר הילדים שלנו ינהלו את חיינו. אם מקטנות ננהל עם ילדנו סוג של שלם וקח, אז כשיגדלו, הם לא ינהלו איתנו סוג שיח כזה. והכי חשוב, שרק ככה, הקשר שלנו עם הילדים מתחזק יותר. ותמיד בנושא הזה אני נזכר במשפט, שאולי שמעתם כבר כמה פעמים מראש הממשלה כשהוא רוצה להקפיץ את אנשי הבית הלבן בארה"ב: "ייתנו יקבלו, לא יתנו לא יקבלו". זה יכול להיות משפט מסכם להנ"ל, מה אתם אומרים???